

Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/260/2014
Rady Powiatu Chodzieskiego
z dnia 26 marca 2014 r.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA

POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W CHODZIEŻY

Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chodzieskiego w 2013r.

Chodzież, luty 2014r.

	SPIS TREŚCI	Strona
	Wstęp	3
I.	Sytuacja demograficzna powiatu	5
II.	Działalność kontrolno-represyjna i opiniotwórcza Stacji	6
III.	Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	7
IV.	Urządzenia do zaopatrywania w wodę oraz ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	14
V.	Kąpieliska naturalne i baseny oraz jakość wody do kąpielii	15
VI.	Obiekty użyteczności publicznej	16
VII.	Obiekty żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku	26
VIII.	Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy	37
IX.	Obiekty nauczania i wychowania oraz całonocnego pobytu dzieci i młodzieży	44
X.	Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	48
XI.	Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia	52

WSTĘP

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) powiatu chodzieskiego w 2013r. było promowanie zdrowego stylu życia, czuwanie nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz zdrowotnym wody, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej. W 2013r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży (PPIS), który kieruje działalnością Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży (PSSE), realizował za pomocą pracowników PSSE zadania określone w z ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz wielu aktach prawnych z nią powiązanych.

Sprawowanie nadzoru epidemiologicznego jest podstawowym zadaniem PIS. Zadanie to realizowali głównie pracownicy epidemiologii (Ep), którzy wdrażali i kontrolowali programy zapobiegania oraz zwalczania chorób zakaźnych. Prowadzili oni również nadzór nad wykonywaniem szczepień ochronnych, które są skuteczną formą zapobiegania chorobom zakaźnym. Jak co roku, prowadzili stały nadzór nad zachorowaniami na choroby zakaźne, w tym na grypę. Przesyłali podległym jednostkom opieki zdrowotnej informacje dotyczące grypy, umieszczali na stronie internetowej Stacji informacje i wytyczne dotyczące grypy, prowadzili stały monitoring zgłaszalności przypadków podejrzanych lub zachorowań. Po raz kolejny w 2013r. PSSE w Chodzieży uczestniczyła w programie SENTINEL, którego celem jest nadzór nad grypą i innymi wirusami oddechowymi, poprzez pozyskiwanie określonych danych na temat aktywności tych wirusów na danym terenie, w danej populacji, które obejmują informacje epidemiologiczne oraz dane wirusologiczne.

Działania w zakresie kontroli żywności, przedmiotów użytku oraz kosmetyków Przeprowadzane są przez pracowników HŻŻiPU (Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku). Podczas kontroli systematycznie instruowano przedsiębiorców w zakresie zasad GHP/GMP (Dobrej Praktyki Produkcyjnej/Dobrej Praktyki Higienicznej) i HACCP (Systemu Analizy Krytycznych Punktów Kontrolnych), a przede wszystkim konsekwentnie egzekwowało aktualnie obowiązujące przepisy prawa żywnościowego. W związku z 21 powiadomieniami otrzymanymi w ramach działania systemu RASFF (Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach) a dotyczącymi żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością niewłaściwej jakości zdrowotnej, przeprowadzano kontrole sanitarne obiektów handlowych i podejmowano działania zgodne z kompetencjami. Wypracowane przez ostatnie lata działania w ramach systemu RASFF pozwoliły na właściwe identyfikowanie i szacowanie zagrożeń ze strony żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, które nie spełniały obowiązujących przepisów prawa żywnościowego. Nadzór nad środkami zastępczymi w produkcji i obrocie sprawowała wspólnie HŻŻiPU i HP.

Higiena Komunalna (HK) systematycznie kontrolowała jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach oraz basenach kąpielowych a także stan sanitarno-techniczny urządzeń wodnych. W 2013r. jednym z głównych zadań HK był intensywny nadzór nad jakością wody produkowanej przez małe wodociągi o produkcji wody poniżej 1000 m³/d. Informacje o jakości wody przesyłane były do władz samorządowych.

Higiena Pracy (HP) prowadziła nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy m.in. kontynuowano zapoczątkowane w roku 2012 kontrole warsztatów samochodowych, zakładów, w których występowało narażenie na hałas oraz zakładów charakteryzujących się szczególnie szkodliwymi warunkami pracy. Pod nadzorem były również substancje chemiczne i ich mieszaniny, produkty biobójcze i prekursorzy narkotyków kategorii 2 i 3. Od 29.12.2012r. i w ciągu stycznia 2013r. prowadzona była akcja kontroli denaturatu podejrzanego o ponadnormatywną zawartość metanolu. Nie zanotowano na terenie powiatu chodzieskiego zatrucia śmiertelnych metanolem ani nie było podejrzeń o takie zatrucia.

Głównym kierunkiem działania Higieny Dzieci i Młodzieży (HDiM) w 2013r. był wzmożony nadzór sanitarny nad szkołami w zakresie wentylacji pomieszczeń. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na rodzaj wentylacji w poszczególnych pomieszczeniach budynków szkolnych.

W 2013r. PSSE w Chodzieży rozbudowywała stronę Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) oraz stronę PSSE. Na obydwu stronach zamieszczano różnego rodzaju artykuły i informacje przeznaczone dla mieszkańców powiatu chodzieskiego.

W ramach doskonalenia Systemu Zarządzania Jakością przeprowadzono w PSSE 1 audyt wewnętrzny. Nie stwierdzono niezgodności.

Doskonalono również systemu funkcjonowania w sytuacjach kryzysowych poprzez udział w ćwiczeniach Systemu Ostrzegania i Alarmowania.

Pracownicy PSSE uczestniczyli w 2013r. w wielu szkoleniach organizowanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną (WSSE) w Poznaniu oraz Starostwo Powiatowe w Chodzieży.

I. Sytuacja demograficzna powiatu

Powiat chodzieski zajmuje powierzchnię 680,6 km². Wg danych statystycznych na dzień 30.06.2013r. ludność powiatu liczyła 47 755 osób, tj. o 61 osób mniej niż w dniu 31.12.2012r. Gęstość zaludnienia wynosiła średnio nieco ponad 70 osób na 1 km² powierzchni. Na wsiach mieszkało 20 846 osób (43,7%), w miastach 26 891 (56,3%). Kobiety było 24 240, a mężczyźni 23 515. Kobiety stanowiły 50,8% a mężczyźni 49,2% ludności powiatu. W całym powiecie chodzieskim było 1 497 dzieci do lat 2. W Chodzieży mieszkało 19 537 osób, w gminie Chodzież – 5 841, w mieście i gminie Szamocin – 7 543, w mieście i gminie Margonin – 6 389 oraz w gminie Budzyń – 8 445 osób.

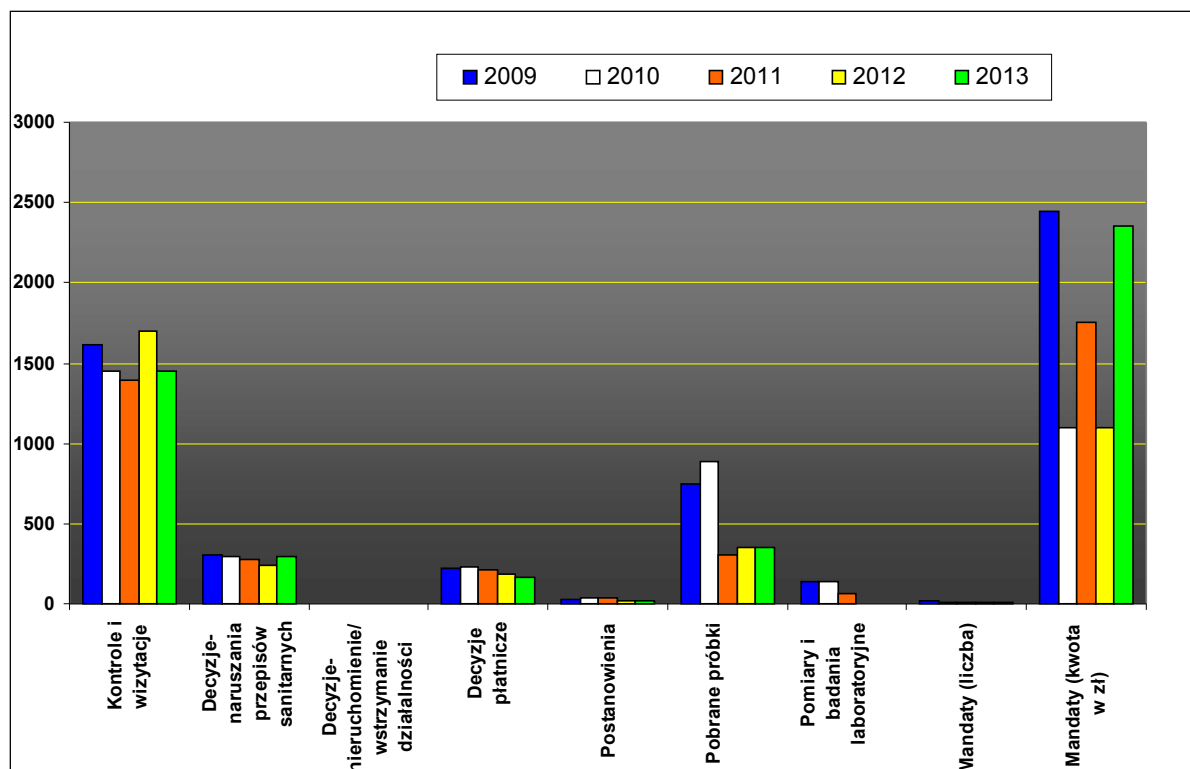
Rys. nr 1. Gminy miejskie i wiejskie powiatu chodzieskiego – obszar działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży

II. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza Stacji

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK				
	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba kontroli i wizytacji	1613	1445	1393	1698	1448
Liczba decyzji wydanych w wyniku naruszania przepisów sanitarnych	308	300	274	242	291
Liczba decyzji o nieruchomości obiektu/wstrzymaniu działalności	1	0	1	0	1
Liczba decyzji płatniczych	223	229	211	182	168
Liczba postanowień	25	38	38	22	14
Liczba pobranych próbek *	748	882	303	349	355
Liczba pomiarów i badań laboratoryjnych	143	134	67	0	0
Liczba mandatów	17	8	11	5	13
Kwota mandatów (w zł)	2450	1100	1750	1100	2350

* Dotyczy próbek wody, żywności i kału pobranych przez PSSE w Chodzieży a zbadanych przez inne laboratoria PIS

Tabela nr 1. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza PSSE w Chodzieży w okresie 2009-2013r.

Wykres nr 1. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza PSSE w Chodzieży w okresie 2009-2013r.

III. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie chodzieskim w 2013 roku były dane liczbowe o zachorowaniach na choroby zakaźne pochodzące z indywidualnych zgłoszeń zachorowań (703 zgłoszenia) dokonywanych przez lekarzy rozpoznających lub podejrzewających choroby zakaźne. Dane te pokazują, że sytuacja epidemiologiczna powiatu chodzieskiego była zadowalająca pomimo wzrostów zapadalności odnotowanych dla kilku jednostek chorobowych. Realizowanie od kilku lat obowiązkowych szczepień dzieci w 2 i 10 roku życia przeciwko śwince, różyczce (poliwalentną szczepionką przeciw odrze, śwince i różyczce) znalazło odzwierciedlenie w sytuacji epidemiologicznej tych chorób. W 2013r. odnotowano tylko pojedyncze zachorowania na świnkę (3 zachorowania) oraz na różyczkę (29 osób w tym tylko 5 dzieci do lat 6-ciu). Zachorowań na odrę od wielu lat nie rejestrowano.

Choroby szerzące się drogą pokarmową

Na podobnym poziomie, jak w 2012r., kształtowała się ilość zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch (w 2012r.-20 w 2013r.-22), z tego na tle wirusowym było 20 przypadków (czynnikiem patogennym były rotawirusy i adenowirusy), 2 przypadki biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. 21 dzieci hospitalizowano, 1 leczono ambulatoryjnie. Liczba pojedynczych zatruc pokarmowych kształtowała się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim (z 6 przypadków w 2012r. , 7 w roku sprawozdawczym). Wszystkie osoby chore hospitalizowano. Zatrucia wywołane były czynnikiem bakteryjnym - pałeczką *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium*.

Wirusowe zapalenie wątroby

Zarejestrowano 2 przypadki przewlekłego zapalenia wątroby typu B, to o jeden przypadek mniej niż w roku poprzednim. Zachorowało 2 mężczyzn, mieszkańców miast. U jednego chorego wykonano badanie serologiczne krwi i stwierdzono HbsAg, u drugiego wykonano badanie w kierunku HBV-DNA - wynik był dodatni. Jednego chorego hospitalizowano, drugiego leczono ambulatoryjnie.

W roku sprawozdawczym nastąpił wzrost przewlekłych wirusowych zapaleń wątroby typu C (w 2012r. -1, w 2013r. 4 - zachorowania). Zachorowały dwie kobiety z miasta, w wieku 35 i 60 lat oraz dwóch mężczyzn w wieku 38 i 60 lat, jeden mieszkający w mieście i jeden na wsi. Jedną osobę hospitalizowano, trzy osoby leczono ambulatoryjnie. U wszystkich chorych diagnozę postawiono na podstawie badań laboratoryjnych krwi. W surowicy krwi jednej osoby stwierdzono obecność przeciwciał anti-HCV, u trzech osób wykonano test wykrywający wirusa HCV-RNA - wyniki były dodatnie. Wśród osób chorych jedna kobieta była narażona zawodowo na zakażenie.

Choroby, przeciw którym realizowane są szczepienia ochronne obowiązkowe i zalecane

Odsetek zaszczepienia przeciwko chorobom dziecięcym w 1 roku życia wynosił – 65,8% w pozostałych grupach wiekowych wyszczepialność wynosiła blisko 100%.

W 2013r. zarejestrowano 2 przypadki inwazyjnej choroby meningokokowej, w 2012r. takich zachorowań nie było. Zachorował 16-letni chłopiec ze wsi oraz 17-letnia dziewczyna z miasta. Chory chłopiec hospitalizowany był w oddziale OIOM Specjalistycznego Szpitala nad Matką i Dzieckiem, ul. Krysiowicza 7/8 w Poznaniu. Po poprawie stanu zdrowia, chorego przeniesiono na Oddział Obserwacyjno-Zakaźny SPZOZ w Poznaniu. Wykonano badanie płynu mózgowo-rdzeniowego - wynik badania był dodatni - *Neisseria meningitidis* typu B. Choroba zakończyła się wyzdrowieniem.

Chora dziewczyna hospitalizowana była w Oddziale VIII Chorób Zakaźnych i Neurologii, Pediatricznym w Szpitalu Klinicznym Uniwersytetu Medycznego. Wypisana została w stanie dobrym. Wykonano badanie z surowicy krwi i płynu mózgowo-rdzeniowego, w obu próbkach wykryto materiał genetyczny specyficzny dla *Neisseria meningitidis* grupy B.

Oba zachorowania nie były epidemiologicznie ze sobą powiązane.

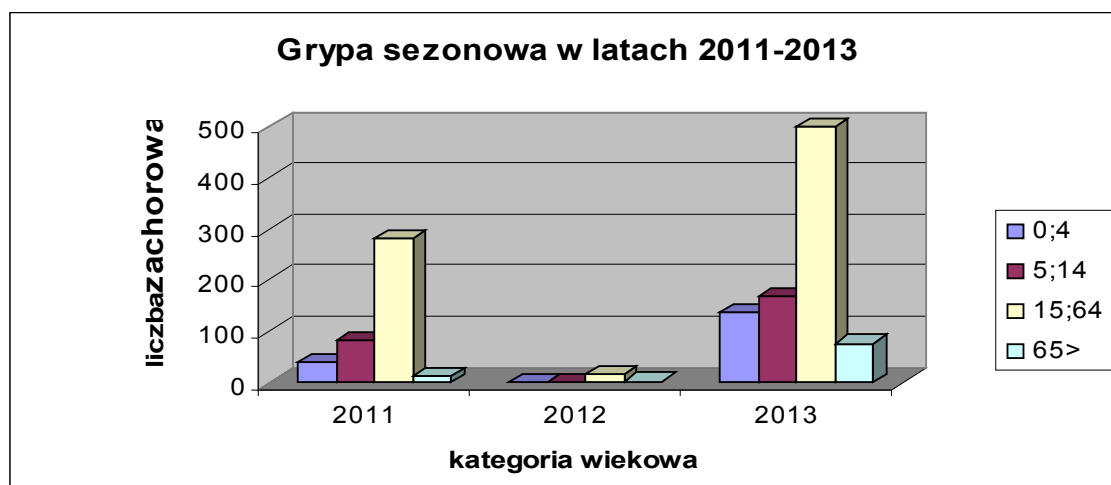
W 2013r. zarejestrowano jeden przypadek wirusowego zapalenia opon-mózgowo-rdzeniowych, w 2012r. zachorowań takich nie było. Zachorowała 57-letnia kobieta z miasta, którą hospitalizowano w Oddziale Zakaźnym 107 Szpitala Wojskowego w Wałczu. Choroba zakończyła się wyzdrowieniem.

W 2013r. wystąpił jeden przypadek zachorowania na wirusowe zapalenie mózgu po ospie wietrznej. Zachorował 4-letni chłopiec z miasta, którego hospitalizowano w Oddziale Obserwacyjno-Zakaźnym Szpitala Dziecięcego w Poznaniu. Choroba zakończyła się wyzdrowieniem.

W roku sprawozdawczym w powiecie chodzieskim nastąpił 42-krotny wzrost zachorowań na grypę sezonową, z 21 przypadków w 2012r. do 882 w roku 2013 (w tym 305 dzieci do lat 14). Chorobę rozpoznano na podstawie objawów klinicznych. Podane dane nie są jednak precyzyjne, ponieważ epidemiologiczna definicja grypy pozwala na wykazanie wszystkich ostrych infekcji układu oddechowego, niezależnie od etiologii, jako przypadki grypy lub zachorowania grypopodobne.

Zachorowania na gripę wystąpiły w grupach wiekowych:

- 0 - 4 lat - 136 osób
- 5 -14 lat - 169 osób
- 15 - 64 lata - 500 osób
- 65 i > lat - 77 osób.

Wykres nr 2. Zachorowania na gripę sezonową w latach 2011-2013 w poszczególnych grupach wiekowych

Wszystkie chore osoby leczono ambulatoryjnie. Zgonów nie było

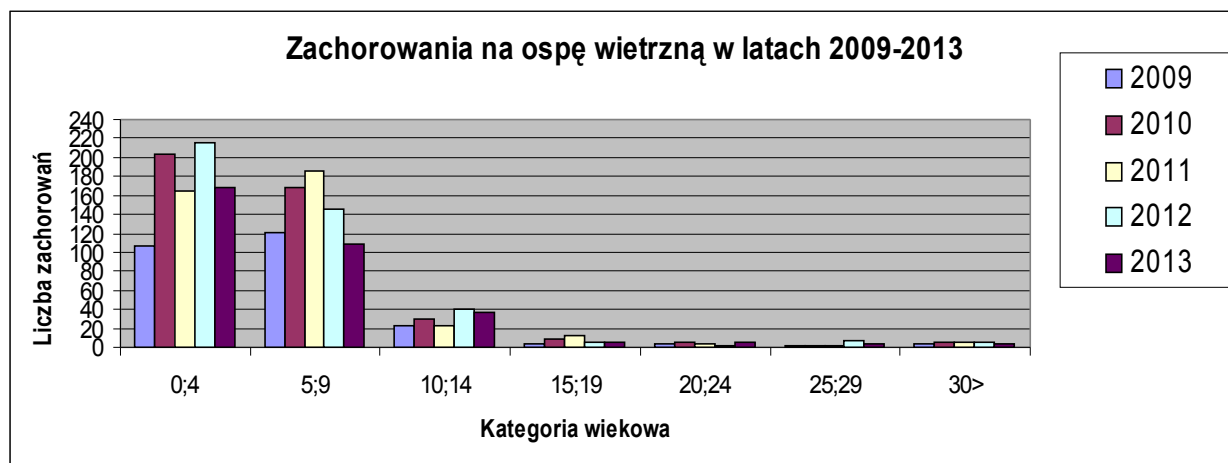
W sezonie grypowym 2012/2013 w systemie SENTINEL brał udział ten sam lekarz co w roku poprzednim, z placówki podstawowej opieki zdrowotnej powiatu chodzieskiego. W ramach tego programu pobrano wymazy do badań wirusologicznych od 3 osób podejrzanych o zachorowania na gripę. Badania zostały wykonane metodą REAL-TIME PCR -1 wynik był dodatni, wykryto RNA wirusa grypy typu A.

Najlepszym sposobem zapobiegania grypie są coroczne szczepienia. W roku 2013 dostępne były w obrocie aptecznym szczepionki przeciw grypie. W powiecie chodzieskim przeciw grypie sezonowej zaszczepiło się 1180 osób.

Grupa chorób, w których brak dotąd skutecznych metod zapobiegawczych

W roku sprawozdawczym nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę (w 2012r. - 7, w 2013r.- 14). Zachorowało 5 mężczyzn i 9 kobiet, 6 mieszkańców wsi i 8 mieszkańców miast. Hospitalizowano 4 osoby, pozostałe leczono ambulatoryjnie. Wszyscy chorzy wcześniej byli ukąszeni przez kleszcze. Wśród osób chorych 10 osób było pokąsanych w lasach powiatu chodzieskiego, 3 osoby w ogródkach przydomowych, a 1 w gospodarstwie rolnym. Wśród chorych nie było osób narażonych zawodowo.

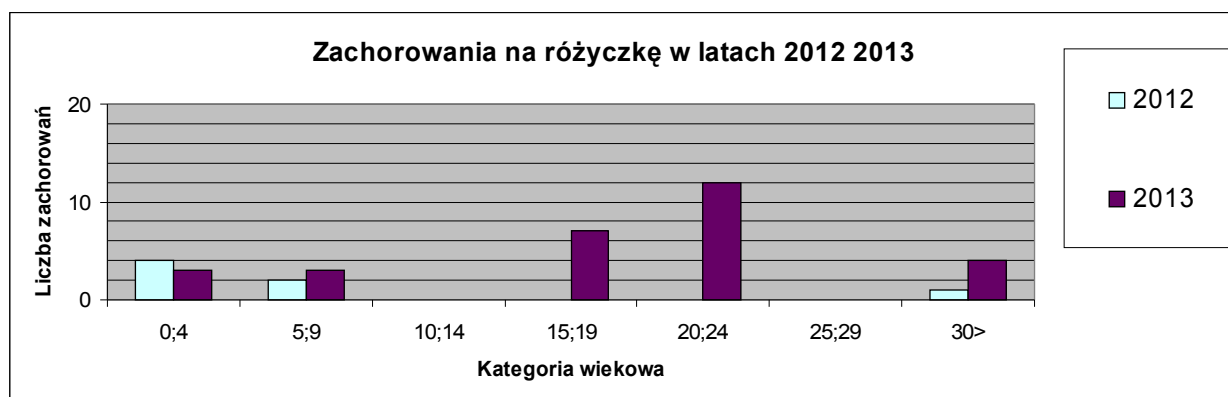
Ospa wietrzna jest jedną z najbardziej zakaźnych chorób. Na terenie powiatu widoczna jest od 5 lat wysoka zapadalność zachorowań na ospę wietrzną np. liczba zachorowań w roku 2013 wzrosła ponad 1,5-krotnie w stosunku do roku 2009.

Wykres nr 3. Zachorowania na ospę wietrzną w grupach wiekowych

W 83, 4% zachorowania na ospę wietrzną dotyczyły dzieci w wieku 0 - 9 lat tj. w wieku przedszkolnym i szkolnym, ponieważ środowiska te sprzyjają rozprzestrzenianiu się zakażenia z powodu dużego skupiska dzieci na ograniczonej przestrzeni. Polska jest obecnie w okresie tzw. epidemii wyrównawczej.

Na terenie powiatu chodzieskiego w 2013r. w ramach szczepień zalecanych jak i z grup ryzyka pełne szczepienia przeciw ospie wietrznej otrzymały tylko 82 osoby. Z 331 chorych na tę chorobę zaszczepionych wcześniej było 14 osób (1 dawką - 10 osób, 2 dawkami - 4 osoby). W 2013 roku zarejestrowano 29 zachorowań na różyczkę, a w 2012r. takich zachorowań nie było.

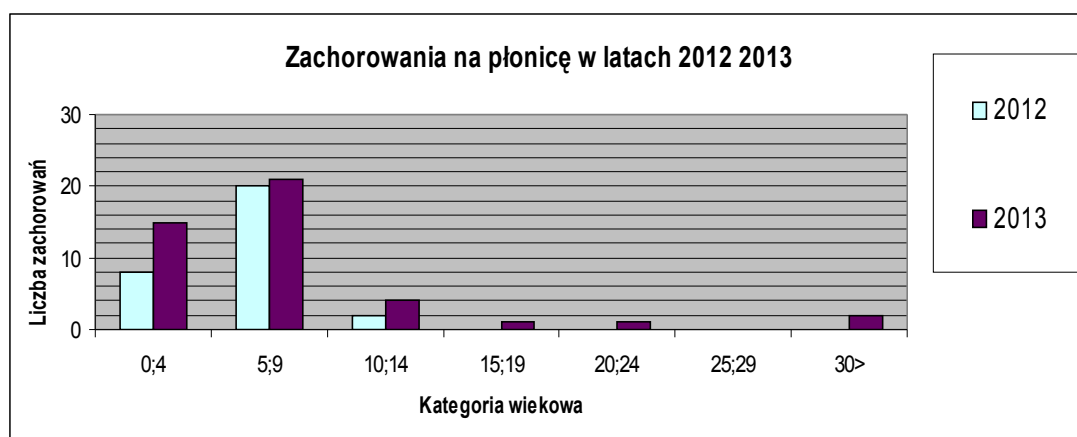

Wykres nr 4. Zachorowania na różyczkę w latach 2012 i 2013

Zachorowało 24 mężczyzn i 5 kobiet. Wśród chorych mężczyzn 13 to mieszkańcy wsi i 11 to mieszkańcy miasta. Większość chorych mężczyzn to osoby powyżej 19 roku życia (19 osób).

Wśród 5 chorych kobiet, 4 to mieszkanki miasta i 1 to mieszkanka wsi. Wszyscy chorzy leczeni byli ambulatoryjnie. Zgodnie z klasyfikacją przypadku wszystkie zachorowania dotyczyły przypadków możliwych tzn. rozpoznanie zachorowania lekarz stwierdził na podstawie objawów klinicznych, nie potwierdzono ich badaniami serologicznymi. 10 osób chorych wcześniej zaszczepiono przeciwko różyczce. Mała liczba chorych kobiet była wynikiem wcześniejszych szczepień przeciw różyczce.

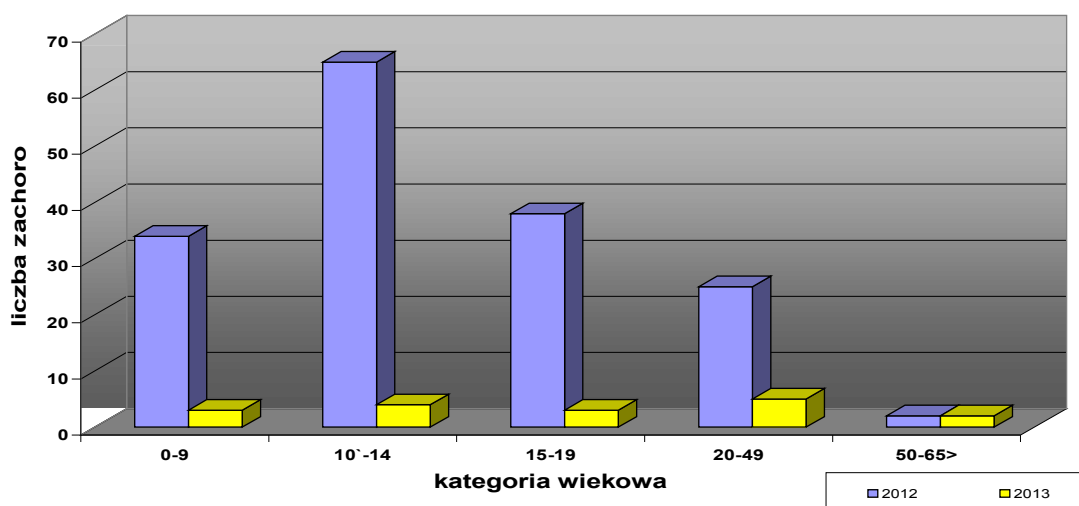
Nastąpił wzrost zachorowań na płonicę (z 17 w 2012r. do 44 w 2013r.). Zgodnie z definicją stosowaną dla celów epidemiologicznych były to przypadki możliwe, rozpoznane przez lekarza na podstawie objawów klinicznych, bez potwierdzenia badaniami serologicznymi. Zapadalność wynosiła 92,14 i była nieco wyższa od obserwowanej w Polsce w 2012r. i wynoszącej 66,00. Największą zapadalność odnotowano w I kwartale roku sprawozdawczego. Większość zachorowań dotyczyła dzieci w wieku przedszkolnym, uczęszczających do różnych przedszkoli bądź przebywających wyłącznie w środowisku domowym.

Wykres nr 5. Zachorowania na płonicę w latach 2012 i 2013

W 2013r. nastąpił 10-krotny spadek zachorowań na krztusiec, z 170 zachorowań w 2012 roku do 17 przypadków w 2013r. Zachorowania zarejestrowano w I połowie 2013r. i było to wygaszanie ognisk, które wystąpiły w 2012r.

Zachorowania na krztusiec w powiecie chodzieskim w latach 2012-2013

Wykres nr 6. Zachorowania na krztusiec w latach 2012 i 2013

Zachorowało 10 kobiet i 7 mężczyzn. W mieście zachorowało 13 osób, a na wsi 4 osoby. Zachorowania wystąpiły głównie wśród osób dorosłych. 5 osób hospitalizowano w oddziałach

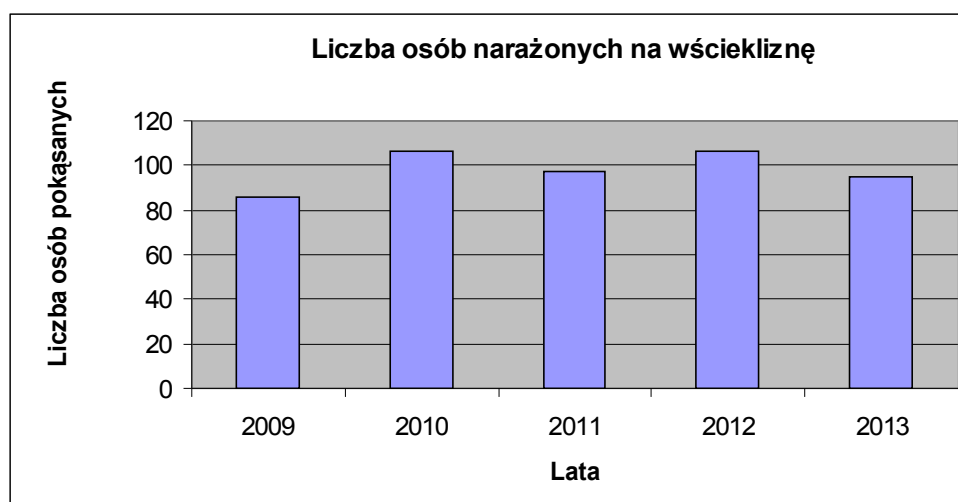
szpitalnych, pozostałe leczono ambulatoryjnie. Chorobę rozpoznano na podstawie objawów klinicznych i badań serologicznych krwi. Większość osób była wcześniej szczepiona przeciw krztuścowi, jednak odporność po szczepieniu podobnie jak po przechorowaniu, nie trwa całe życie, zwykle obniża się po upływie 5-10 lat.

Tak jak w roku poprzednim zgłoszono 10 zachorowań na gruźlicę. Zachorowało 7 mężczyzn i 3 kobiety, 2 osoby ze wsi i 8 z miasta. Wszystkie osoby chore hospitalizowano w Wielkopolskim Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii - Szpitalu w Chodzieży i w Ludwikowie. Wszystkie przypadki potwierdzono badaniami bakteriologicznymi z płuczyn oskrzelowych i płwociny na obecność prątków gruźlicy. Jedna osoba zmarła z powodu chorób współistniejących. Osoby z wysokiego ryzyka będące w bliskim kontakcie z chorymi objęto nadzorem.

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego od 4 lat organizuje „Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Gruźlicy”. W ramach programu w Zakładzie Diagnostyki Mikrobiologicznej Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Poznaniu wykonywano dla mieszkańców województwa wielkopolskiego bezpłatny test Igra. PSSE w Chodzieży współpracowała z ww. szpitalem za pośrednictwem szpitala w Chodzieży, w którym w ramach programu pobrano do badania krew od 23 osób z kontaktu z gruźlicą i przesłano do laboratorium w Poznaniu. Wyniki badań były ujemne u 17 osób, dodatnie u 6 osób. Osoby z wynikami dodatnimi były skierowane do leczenia.

Grupa chorób odzwierzęcych

Od kilku już lat utrzymuje się duża liczba zgłoszeń osób pokąsanych przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę (najczęściej były to psy). W 2013r. liczba ta nieznacznie spadła do 95 pokąsań (w 2012r. – było 106 pokąsań). Większość przypadków zdarzyła się w miastach. O zdarzeniach powiadamiano Powiatowy Inspektorat Weterynarii, w celu objęcia zwierzęcia obserwacją weterynaryjną. Po zakończeniu obserwacji weterynaryjnej zwierząt, PPIS otrzymywał wyniki tych obserwacji. Z powodu braku możliwości obserwacji sprawcy pokąsania (najczęściej nieznanych, wałęsających się psów), niektóre osoby musiały być kierowane do poradni chorób zakaźnych w celu zaklasyfikowania ich do szczepień przeciwko wściekliznie. W 2013r. zakwalifikowano i zaszczepiono 14 osób, a w 2012r. 8 osób.

Wykres nr 7. Liczba osób narażonych na wściekliznę w latach 2009-2013

Zakażenia szpitalne i drobnoustroje alarmowe

Pod nadzorem PIS był 1 szpital - Wielkopolski Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy w Chodzieży, który od marca 2013r. został wcielony w struktury Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów, Samodzielnego Publicznego ZOZ, ul. Szamarzewskiego 62, 60-569 Poznań.

Szpital, jak co roku przesłał w wymaganym terminie, w roku sprawozdawczym 2013, raporty za rok poprzedni tj. za rok 2012 o zakażeniach zakładowych i drobnoustrojach alarmowych.

W 2012r. w szpitalu stwierdzono 1 ognisko epidemiczne wywołane przez *Clostridium difficile*. W 2012 roku szpital wykonał 6842 badania mikrobiologiczne u pacjentów na 4316 osób hospitalizowanych. W szpitalu największy odsetek badań wykonano na dwóch Oddziałach Pulmonologicznych z Pododdziałami Gruźlicy (na 3388 hospitalizacji było 6138 badań, co stanowiło 55,2% hospitalizowanych na tych oddziałach). Na oddziale Chirurgii Klatki Piersiowej wykonano 686 badań na 277 hospitalizowanych, co stanowiło 40,4 %. Na Oddziale Rehabilitacji Pulmonologicznej badań mikrobiologicznych u chorych nie wykonywano, z wyjątkiem 1 badania w kierunku *Clostridium difficile* u pacjenta z ogniska zakażenia szpitalnego. W szpitalu wykryto 16 czynników alarmowych. Były to: *Clostridium difficile*, *Klebsiella pneumoniae* ESBL(+) oraz *Acinetobacter* spp.

W 2013r. ognisk epidemicznych w szpitalu nie było.

Realizacja szczepień ochronnych

PIS uczestniczyła w realizacji Programu Szczepień Ochronnych (PSO) poprzez dystrybucję preparatów szczepionkowych oraz nadzór nad wykonawstwem szczepień.

W 2013r., tak jak w roku poprzednim, szczepienia ochronne na terenie miasta Chodzieży i powiatu chodzieskiego prowadzone były zgodnie z programem szczepień ochronnych przez 10 placówek medycznych. Szczepienia zalecane (między innymi przeciwko kleszczowemu zapaleniu opon mózgowych, zakażeniu *Neisseria meningitidis*, grypie, zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego, ospie wietrznej, bieguncie rotawirusowej, WZW typu A) były szeroko propagowane przez lekarzy rodzinnych, pediatrów oraz pielęgniarki wykonujące szczepienia. Szczepienia te nie były finansowane z budżetu Ministra Zdrowia.

Podczas kontroli wykonawstwa szczepień nie stwierdzono opóźnień w realizacji programu szczepień ochronnych z winy świadczeniodawcy, sporadycznie zdarzały się opóźnienia z powodu przeciwwskazań lekarskich. Od 2012r. szczególnej analizie poddawano ilość dzieci uchylających się od szczepień. Dwie sprawy uchylania się od szczepień z 2012r. zakończyły się w 2013 roku zaszczepieniem dzieci, a 1 sprawa trafiła w 2012r. do Sądu Rodzinnego lecz nie została przez sąd rozpatrzona. PPIS w Chodzieży wysłał więc do rodziców dziecka upomnienie. W 2013r. placówki medyczne zgłosiły do PPIS 1 przypadek uchylania się od realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych. PPIS w Chodzieży wysłał do obojga rodziców wezwanie do podjęcia szczepień u dziecka.

Wszystkie punkty szczepień posiadały urządzenia chłodnicze do przechowywania szczepionek, zabezpieczone zamknięciem przed dostępem osób postronnych, wyposażone w termometry i prowadzące monitoring w dni robocze. Szczepionki przechowywane były w lodówkach prawidłowo, miały aktualne daty ważności - nie stwierdzono szczepionek przeterminowanych.

Punkt szczepień w NZOZ „ZDROWIE” w Wyszynach zgłosił w czerwcu 2013r. utylizację szczepionek spowodowaną awarią tj. brakiem zasilania w gniazdku, do którego była podłączona lodówka. Awaria miała miejsce w dni świąteczne, podczas których nie prowadzono monitoringu temperatur lodówki. Zutylizowano 168 szt. szczepionek. Ponadto zutylizowano przeterminowane szczepionki Polio Imovax w Przychodni Zespołu Lekarzy Rodzinnych w Budzynie (12 szt.) oraz w „NZOZ” Zdrowie w Wyszynach (6 szt.). Powodem przeterminowania była duża zachorowalność dzieci wykluczająca szczepienia oraz krótka data ważności

tej szczepionki. Szczepionki tej nie przekazano do innych punktów szczepień, ponieważ punkty posiadały na swoim stanie odpowiednią ilość tej szczepionki z tą samą, krótką datą ważności.

W magazynie PSSE w Chodzieży zutylizowano tylko 1 ampulkę szczepionki DT 0,5ml. Szczepionka ta nie została wydana do punktów szczepień, ponieważ PSSE w Chodzieży otrzymała ją 28.08.2013r., a termin ważności szczepionki był do 30.09.2013r. i nie było na nią zapotrzebowania w tak krótkim czasie.

Transport szczepionek z PSSE do punktów szczepień odbywał się samochodami placówek ambulatoryjnych, w termotorbach z lodem.

W PSSE w Chodzieży 2 urządzenia chłodnicze ze szczepionkami podłączone były do elektronicznego systemu monitoringu temperatur. System zapisywał na bieżąco w wyznaczonym komputerze aktualne temperatury urządzeń chłodniczych. System podłączony był do telefonu alarmowego PSSE w Chodzieży i wysyłał 2x dziennie SMS-y z informacją o prawidłowej temperaturze w lodówkach. Wystąpiły okresowe kłopoty w działaniu systemu, które dotyczyły tylko nie zapisywania przez system temperatur. Temperatury w lodówkach były prawidłowe, co potwierdzały informacje w postaci SMS oraz wskazania termometrów zainstalowanych w lodówkach. Usterki usuwane były na bieżąco.

W roku sprawozdawczym nie było trudności w nadzorze nad szczepieniami ochronnymi. Wykonawstwo szczepień jak w latach poprzednich było wysokie.

Zarejestrowano 2 przypadki niepożądanych odczynów poszczepiennych, w 2012 r. nie zgłoszono żadnego przypadku. Oba przypadki niepożądanego odczynu poszczepiennego wystąpiły u dzieci po szczepieniu innym niż BCG. W jednym przypadku odczyn nastąpił po podaniu IV dawki szczepionki DTP, IV dawki Act-Hib oraz III dawki Polio Imovax. U dziecka po 4 godzinach od podania szczepionek wystąpiła gorączka, stwierdzono odczyn miejscowy w miejscu wstrzyknięcia wykraczający poza najbliższy staw. Następnego dnia objawy te ustąpiły. W drugim przypadku odczyn wystąpił u dziecka po podaniu I dawki szczepionki DTP, Act-HiB oraz II dawki Euvax B. Matka zgłaszała nieutulony płacz dziecka w domu. Matka z płaczącym dzieckiem ponownie zgłosiła się do lekarza rodzinnego, który podał dziecku leki przeciwbólowe, czopek glicerynowy i dziecko przestało płakać.

WNIOSKI

1. Dane z rutynowego nadzoru nad chorobami zakaźnymi w powiecie chodzieskim wskazują, że ogólną sytuację epidemiologiczną można ocenić jako dobrą i stosunkowo stabilną.
2. Korzystna sytuacja epidemiologiczna szeregu chorób zakaźnych w powiecie utrzymuje się między innymi dzięki konsekwentnie prowadzonym wieloletnim programom szczepień ochronnych. W tym celu należy również skutecznie przeciwstawiać się obserwowanym w ostatnich latach nasilającym się ruchom antyszczepionkowym.
3. Realizowanie od kilku lat obowiązkowych szczepień dzieci przeciwko śwince i różyczce znalazło odzwierciedlenie w sytuacji epidemiologicznej tych chorób, zarejestrowano jedynie pojedyncze zachorowania na te choroby.
4. Nie wszystkie szczepienia ochronne były finansowane z budżetu państwa, szczególnego znaczenia w zapobieganiu chorobom zakaźnym nabiera więc promowanie szczepień innych niż obowiązkowe, zalecanych (np. przeciw grypie), wykonywanych na koszt pacjenta.
5. Należy monitorować sytuację epidemiologiczną w zakresie zachorowań na ospę wietrzną.
6. W dalszym ciągu utrzymywała się duża ilość pokąsań przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę.
7. Odnotowano wzrost zachorowań na gripę sezonową. Liczba zachorowań nie odzwierciedlała rzeczywistej sytuacji w zakresie zachorowań na gripę, ponieważ do grypy za-

liczano wszelkie infekcje dróg oddechowych na podstawie objawów klinicznych (brak badań).

8. Wykrywanie nowych zakażeń wirusem zapalenia wątroby typu B i C następowało w przypadkach hospitalizacji lub badań z powodu innych chorób.

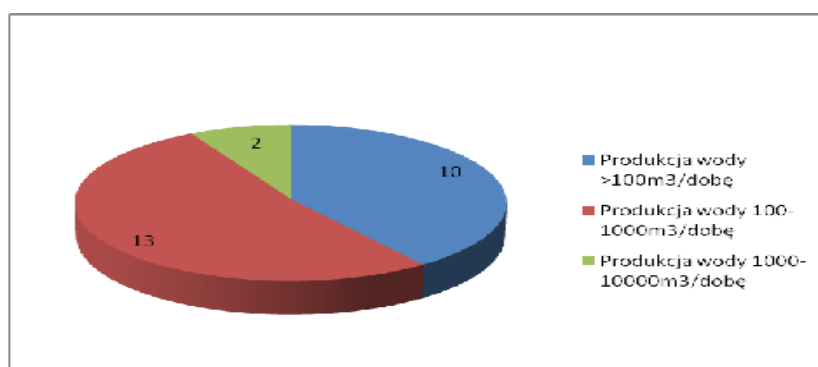
IV. Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

W 2013r. w zakresie działalności higieny komunalnej (HK) prowadzono intensywny nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach i basenach.

Nadzorem objęto 28 urządzeń wodnych:

- 10 wodociągów o wydajności $< 100 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 13 wodociągów o wydajności $100\text{-}1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 2 wodociągi o wydajności $1000\text{-}10000 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 1 studnię publiczną.

Liczba wodociągów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Chodzieży w zależności od ilości produkowanej wody w $\text{m}^3/\text{dobę}$ w 2013 roku obrazuje wykres nr 8.

Wykres nr 8. Liczba wodociągów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Chodzieży w zależności od ilości produkowanej wody w $\text{m}^3/\text{dobę}$ w 2013 roku

Ogółem w obiektach zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze przeprowadzono 28 kontroli protokolarnych i 77 kontroli poborowych, wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących doprowadzenie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi do wymagań rozporządzenia, 67 decyzji administracyjnych stwierdzających przydatność wody do spożycia, 4 decyzje administracyjne stwierdzające warunkową przydatność wody do spożycia, 3 decyzje nakazu, 2 oceny okresowe wydane w trakcie obowiązywania decyzji nakazu, 18 decyzji płatniczych, 1 decyzję – przedłużającą termin wykonania decyzji i 1 decyzję zatwierdzającą laboratorium zakładowe. Wyegzekwowano wykonanie 2 decyzji wydanych w 2013r. Mandatów karnych nie nałożono.

6 wodociągów było raportowanych do Unii Europejskiej. Wodociąg publiczny w Chodzieży i wodociąg publiczny w Budzynie były raportowane ze względu na produkcję wody powyżej $1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$, wodociąg publiczny w Szamocinie ze względu na liczbę zaopatrywanej ludności powyżej 5000 osób, a 2 wodociągi zakładowe i 1 wodociąg lokalny ze względu na produkcję wyrobów spożywczych przeznaczonych na eksport.

Skontrolowano studnię i wszystkie wodociągi.

Wszystkie wodociągi, z wyjątkiem wodociągu publicznego w Budzynie uzyskały pozytywną opinię ze względu na dobry stan techniczny. W Stacji Uzdatniania Wody w Budzynie

stwierdzono skorodowane zbiorniki (10 odżelaziaczy, 3 aeratory) i przewody wodne oraz skorodowane przewody wodne w studziencie studni głębinowej nr 4 – zalecono doprowadzić do właściwego stanu technicznego zbiorniki i przewody wodne w hydroforni oraz przewody wodne w studziencie studni głębinowej nr 4.

Wodę o nie odpowiadających wymaganiom parametrach fizykochemicznych dostarczały 2 wodociągi i 1 studnia publiczna:

- wodociąg publiczny w Nietuszkowie ze względu na ponadnormatywną zawartość chlorków
- wodociąg lokalny Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, ul. Szamarzewskiego 62, 60-569 Poznań, Szpital w Chodzieży ze względu na ponadnormatywną zawartość manganu
- studnia publiczna w Nietuszkowie ze względu na niezgodną z wymaganiami mętność.

Stwierdzona w wyżej wymienionych wodociągach ponadnormatywna zawartość manganu i chlorków w wodzie nie stanowiła zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów, mogła jednak ujemnie wpływać na jej smak, barwę, mętność i zapach.

Pozostałe wodociągi pod względem fizykochemicznym i bakteriologicznym oceniono jako dobre.

W dwóch wodociągach stwierdzono niezgodną z wymaganiami liczbę bakterii grupy coli. Decyzjami administracyjnymi wyegzekwowano poprawę jakości wody pod względem bakteriologicznym. Ponadto w 2 wodociągach zakładowych stwierdzono pojedyncze bakterie grupy coli. Poinformowani właściciele tych wodociągów doprowadzili jakość wody do wymagań rozporządzenia poprzez chlorowanie i płukanie sieci.

W 2013r. prowadzone były prace remontowo-budowlane w trzech stacjach uzdatniania wody: w Chodzieży przy ul. Podgórnej, w Podaninie i w Dziewokluczu. Stacja uzdatniania wody w Dziewokluczu wyłączona była z eksploatacji, a sieć wodociągowa podłączona była do wodociągu publicznego w Budzynie. Pozostałe 2 stacje uzdatniania wody produkowały wodę dobrej jakości. Zakończenie prac remontowo-budowlanych planowane jest na koniec I półrocza 2014r.

Wodociągi na terenie powiatu chodzieskiego ujmują wodę ze studni głębinowych wierconych. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania. Nie stwierdzono niedoborów wody.

V. Kąpieliska naturalne i baseny oraz jakość wody do kąpiel

W ewidencji było 1 kąpielisko przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży oraz 2 miejsca wykorzystywane do kąpiel na Jeziorze Siekiera w Szamocinie i na Jeziorze Margonińskim w Margoninie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży zaopiniował pozytywnie projekt uchwały dotyczący wykazu kąpielisk w 2013r., w którym ujęto kąpielisko przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży przy ul. Kochanowskiego.

W sezonie letnim przeprowadzono 6 kontroli, w tym 2 kontrole kąpieliska i 4 kontrole miejsc wykorzystywanych do kąpiel. Przeprowadzono 2 badania bakteriologiczne wody w kąpielisku przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży.

W czasie sezonu organizator kąpieliska i organizatorzy miejsc wykorzystywanych do kąpiel zlecali badanie wody w ramach monitoringu wewnętrznego. Sprawozdania z badań przekazywali PPIS w Chodzieży w celu dokonania oceny jakości wody w kąpielisku. Wydano 5 ocen jakości wody w kąpielisku i 5 ocen jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpiel.

Zewidencjonowane kąpielisko przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży było raportowane do Unii Europejskiej. W związku z powyższym istnieje potrzeba zapewnienia infrastruktury sanitarnej (skanalizowanych toalet i natrysków oraz zapewnienia bieżącej ciepłej i zimnej wody) przy tym kąpielisku. W czasie sezonu kąpielowego woda w kąpielisku

i w miejscach wykorzystywanych do kąpielii spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpielii (Dz.U. Nr 86, poz. 478) – spełniała wymagania mikrobiologiczne i inne wymagania w trakcie wizualnego nadzorowania wody. Kąpielisko i miejsca wykorzystywane do kąpielii były oznakowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpielii (Dz. U. Nr 91, poz. 527).

W 2013r. roku w miejscu wykorzystywanym do kąpielii na Jeziorze Margonińskim w Margoninie dodatkową atrakcją dla korzystających z kąpielii był kompleks zjeżdżalni. W skład kompleksu wchodziły zjeżdżalnie: Anakonda (kształt spirali, start z wysokości 8,2 m, długość rury 80 m), Kamikadze (start z wysokości 8,2 m długość rury 27 m), Rodzinna (start z wysokości 3,78 m, długość rury 21 m) oraz niżej usytuowany wodny plac zabaw z 5 zjeżdżalniami różnego typu, z huśtawką i drabinką linową dla dzieci. Ilustruje to poniższe zdjęcie.

Zdjęcie nr 1. Kompleks zjeżdżalni na plaży w Margoninie

W roku sprawozdawczym 2013, podobnie jak w 2012r., zewidencjonowane były baseny kryte: Pływalnia „Delfin” w Chodzieży i basen kąpielowy w Hotelu „Habenda” w Budzynie. Przeprowadzono 2 kontrole protokolarne oraz 24 kontrole poborowe, wykonano 65 badań bakteriologicznych wody. Baseny znajdujące się na terenie powiatu chodzieskiego były w dobrym stanie sanitarno- technicznym, bieżąca czystość była zachowana.

VI. Obiekty użyteczności publicznej

W 2013r. zewidencjonowanych było 197 obiektów. Ogółem w obiektach użyteczności publicznej przeprowadzono 145 kontroli protokolarnych, w tym 121 w obiektach użyteczności publicznej oraz 24 kontrole poborowe na basenach. Łącznie wydano 15 decyzji administracyjnych: 1 decyzję nakazu dotyczącą poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektu, 1 decyzję wygaszającą postępowanie administracyjne, 1 decyzję opłat oraz 12 decyzji dotyczących ekshumacji. Nałożono 1 mandat karny w wysokości 200 zł. Ponadto wydano 4 postanowienia dotyczące sprowadzenia zwłok z zagranicy. Wystąpień z art. 30 ustawy o PIS, tytułów wykonawczych, postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia oraz upomnień nie wydawano. Wydano łącznie 5 opinii sanitarnych: 4 dotyczyły imprez artystyczno-rozrywkowych i 1 opinia dotyczyła regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminach.

W 2013r. do komórki Higieny Komunalnej tut. Stacji wpłynęły 3 pisma z prośbą o interwencję (1 dotyczyła nielegalnego uboju zwierząt gospodarskich i nieprawidłowego postępowania z odpadami poubojowymi, 1 dotyczyła nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania Chodzieskiego Domu Kultury, 1 dotyczyła nierzetelnego odbioru odpadów komunalnych przez firmę odpowiedzialną za odbiór odpadów). 1 pismo dotyczące Chodzieskiego Domu Kultury zostało rozpatrzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży, a 2 przesłano do innych instytucji do rozpatrzenia zgodnie z właściwością.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

W roku 2013 w ewidencji Stacji była 1 placówka na wsi - Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Budzynie, ul. Lipowa 1. Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Budzynie skontrolowany był w 2013r., był w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

Hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

Zewidencjonowane były 23 obiekty, w tym: 6 hoteli, 2 motele, 2 pensjonaty, 1 pole namiotowe oraz 12 innych obiektów, w których świadczone były usługi hotelarskie.

Bieżący stan sanitarno-porządkowy w 19 skontrolowanych obiektach był dobry, 4 obiekty nie zostały zaplanowane do kontroli w roku 2013. Przedmiotem kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzonej w ww. obiektach był ogólny stan sanitarno - techniczny, postępowanie z bielizną brudną i czystą, gospodarka odpadami i nieczystościami płynnymi, zaopatrzenie w środki czystości. Wszystkie kontrolowane obiekty były w dobrym stanie technicznym i sanitarno-porządkowym. Obiekty te zaopatrzone były w wodę do spożycia z wodociągów publicznych i podłączone były do kanalizacji. W 2013r. w obiektach nie pobierano z nadzoru prób wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella. Właściciele obiektów nie zlecieli przeprowadzenia badań wody w zakresie kolonizacji bakteriami z rodzaju Legionella.

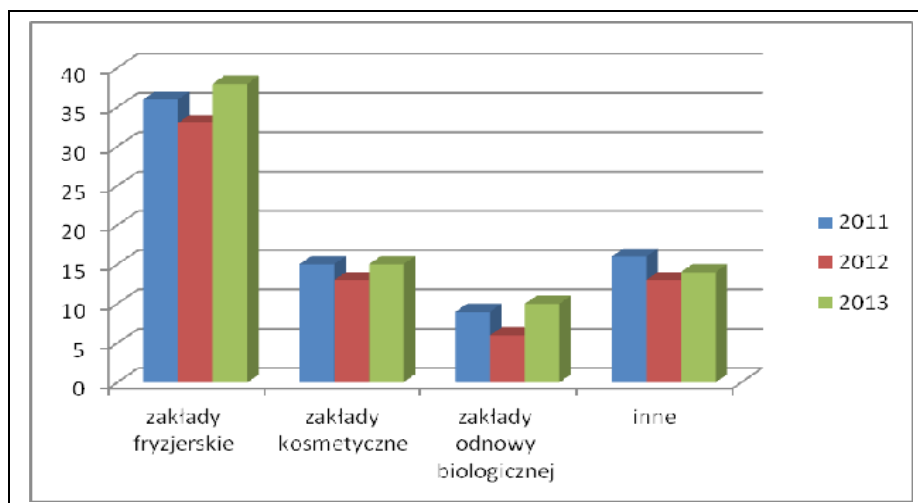
Obiekty wyposażone były w zamykane pojemniki bądź kontenery na śmieci, które ustawione były na podłożach utwardzonych. Pojemniki i kontenery były w dobrym stanie technicznym. Były one opróżniane zgodnie z zawartymi umowami przez zakłady oczyszczania miasta. Obiekty zaopatrzone były w dostateczną ilość środków czystościowych i dezynfekcyjnych. Postępowanie z bielizną pościelową było prawidłowe. Bielizna czysta i brudna przechowywana była w wydzielonych magazynach lub szafach. Stan bielizny w skontrolowanych obiektach był dobry. Bielizna pościelowa w skontrolowanych obiektach prana była w pralniach usługowych, z wyjątkiem 2 obiektów, które posiadały własne pralnie. Właściciele większości obiektów prowadzili okresową dezynfekcję poduszek, kołder i koców.

Otoczenie wszystkich kontrolowanych obiektów było zagospodarowane, utwardzone, częściowo obsadzone zielenią, z zapewnionym parkingiem dla gości hotelowych. Przy niektórych obiektach zapewniono place zabaw, stoliki i krzesła, istniała możliwość wypożyczenia sprzętu wodnego oraz skorzystania z kortów tenisowych i jazdy konnej. Jeden z hoteli posiadał basen z jacuzzi i sauną, a dwa sale bowlingu.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej oraz inne zakłady, w których świadczonych jest łącznie więcej niż jedna z wyżej wymienionych usług

Na terenie powiatu chodzieskiego w 2013 roku zewidencjonowanych było 77 zakładów, w tym: 38 zakładów fryzjerskich, 15 gabinetów kosmetycznych, 10 zakładów odnowy biologicznej, 14 innych zakładów, w których są świadczone różne usługi: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej.

W roku sprawozdawczym 2013 przybyło 12 ww. obiektów.

Wykres nr 9. Liczba obiektów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej oraz inne zakłady świadczące więcej niż jedną z ww. usług w latach 2011-2013

W roku 2013 skontrolowano 34 obiekty, przeprowadzono w nich 37 kontroli sanitarnych. Podczas kontroli sanitarnych ww. obiektów szczególną uwagę zwracano na procesy dezynfekcji sprzętu do obsługi klienta. Preparaty i środki dezynfekcyjne używane w zakładach posiadały odpowiednie stężenia nie stwarzające zagrożeń dla zdrowia ludzkiego. Informacje o produktach dezynfekcyjnych umieszczane były na etykietach w języku polskim. Osoby sporządzające roztwory dezynfekcyjne przestrzegały zasad zawartych w instrukcji producenta preparatu. Czyste przybory i narzędzia wykorzystane w czasie zabiegów przechowywane były w czystych, zdezynfekowanych, zamykanych pojemnikach. Brudne narzędzia były odkładane do przeznaczonego do tego celu pojemnika, a następnie dezynfekowane.

Każdorazowo podczas kontroli zwracano uwagę na postępowanie z bielizną – zarówno w aspekcie prania i dezynfekcji jak i prawidłowego przechowywania bielizny czystej i brudnej. Bielizna wielokrotnego użytku najczęściej była prana poza zakładami. Powszechne staje się stosowanie bielizny fryzjerskiej i kosmetycznej jednorazowego użytku.

Wszystkie skontrolowane zakłady, za wyjątkiem jednego, utrzymane były w czystości.

Odpady stałe gromadzone były w odpowiednio oznaczonych i specjalnie przeznaczonych do tego celu pojemnikach lub kontenerach. Podmioty wytwarzające odpady niebezpieczne posiadały procedury sposobu postępowania z odpadami potencjalnie zakaźnymi. Odbiorem ww. odpadów zajmowała się firma specjalistyczna posiadająca odpowiednie zezwolenia na prowadzenie tego rodzaju działalności.

W roku sprawozdawczym 2013 w dwóch zakładach fryzjerskich stwierdzono nieprawidłowości stanu sanitarno-technicznego, a w jednym z nich ponadto zły stan sanitarno-porządkowy. Właścicielkę obiektu ukarano mandatem karnym w wysokości 200 zł. Zaleceniami pokontrolnymi wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-porządkowego i sanitarno-technicznego obiektów. Z powodu kwestionowanych kontroli wydano decyzję oplat.

W dwóch innych obiektach przeprowadzono bieżące remonty polegające na odnowieniu podłóg i ścian oraz w jednym obiekcie na wymianie całego wyposażenia.

Dworce autobusowe, stacje kolejowe PKP i przystanki osobowe PKP

Zewidencjonowane były:

- 4 przystanki autobusowe
- 2 stacje PKP.

W ciągu roku sprawozdawczego 2013 przybył 1 nowy obiekt: przystanek autobusowy PKS w Margoninie przy ul. Polnej.

Zdjęcie nr 2. Przystanek autobusowy w Margoninie

Ponadto oddano do użytku przystanek autobusowy w Chodzieży przy ulicy Dworcowej 1 w miejscu rozebranego dworca autobusowego. Na nowym przystanku autobusowym do dyspozycji podróżnych było 5 wiat usytuowanych przed nowo wybudowanym marketem oraz dwie toalety ogólnodostępne (damska i przeznaczona dla osób niepełnosprawnych oraz męska) w nowo wybudowanym markecie. W markecie wydzielone były pomieszczenia przeznaczone dla obsługi podróżnych. Przystanek był przystosowany dla osób niepełnosprawnych. PPIS w Chodzieży wydał opinię dotyczącą nowego przystanku zawierającą zastrzeżenie o braku poczekalni dla podróżnych. Na przystanku autobusowym JAN-BUS w Chodzieży i na przystanku autobusowym PKS w Szamocinie nieprawidłowości nie stwierdzono.

W ewidencji PSSE były 2 obiekty PKP:

- Stacja PKP w Chodzieży, ul. Dworcowa 1
- Stacja PKP w Budziniu, ul. Dworcowa.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 2 obiekty. Na Stacji PKP w Chodzieży w styczniu 2012r. rozpoczęto prace modernizacyjne, które zostały zakończone w kwietniu 2013r. Obiekt dostosowany był dla osób niepełnosprawnych. Stan sanitarno porządkowy i sanitarno-techniczny pomieszczeń obu stacji PKP w dniu kontroli był dobry. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Postępowanie z odpadami było prawidłowe, odpady z obiektów odbierane były przez firmę specjalistyczną.

Zdjęcie nr 3. Dworzec PKP po remoncie w roku 2013

Cmentarze

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży w roku 2013 były 24 cmentarze, w tym 19 cmentarzy parafialnych, 4 cmentarze komunalne i 1 cmentarz wielowyznaniowy.

W 2013r. skontrolowano 13 cmentarzy. Teren skontrolowanych cmentarzy był ogrodzony. Ogrodzenie wykonane było z materiału trwałego (siatka ażurowa stalowa, segmenty betonowe i stalowe kute). Na terenie cmentarzy aleje i drogi były utwardzone. Źródłem zaopatrzenia w wodę na wszystkich cmentarzach były wodociągi sieciowe. Odpady komunalne gromadzone były w pojemnikach, kontenerach oraz murowanych boksach o dobrym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym. Zarządcy kontrolowanych cmentarzy mieli podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych z firmami posiadającymi wymagane zezwolenie. Teren wszystkich skontrolowanych cmentarzy utrzymany był czysto. Na koniec roku sprawozdawczego obiektów złych nie wykazano.

Domy przedpogrzebowe i kostnice

W 2013r. skontrolowano 1 dom przedpogrzebowy i 1 kostnicę, przeprowadzono 2 kontrole. Stan sanitarno-techniczny kostnicy nie budził zastrzeżeń, bieżąca czystość była zachowana. Podczas kontroli Domu przedpogrzebowego w Szamocinie stwierdzono nieprawidłowości stanu technicznego: brak bieżącej wody ciepłej oraz brak podłączenia obiektu do sieci kanalizacyjnej. Wszczęto postępowanie i wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości, od której administrator obiektu w grudniu 2013 r. odwołał się do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Odwołanie jest w trakcie rozpatrywania. Obiekt w ocenie rocznej uznano za zły.

Inne obiekty użyteczności publicznej

Nadzorem objętych było 58 obiektów, były to: domy kultury, boiska i hala sportowa, stok narciarski, wyciąg nart wodnych, parking, targowisko, środki transportu publicznego, apteki, punkty apteczne i sklepy zielarskie, usługi pogrzebowe, stacje paliw, pralnie, wysypisko śmieci, firma sprzątająca. Skontrolowano 28 obiektów.

W roku sprawozdawczym 2013 skontrolowano plac targowy. Stan sanitarno-porządkowy i sanitarno-techniczny był dobry.

Skontrolowano również 6 aptek. Stan sanitarno-techniczny i sanitarno-porządkowy obiektów był dobry. Przeterminowane leki i suplementy z kontrolowanych aptek odbierane były przez firmy specjalistyczne, odpady komunalne gromadzone były w pojemnikach i odbierane przez zakłady oczyszczania miasta.

W roku sprawozdawczym 2013 skontrolowano 4 stacje paliw. Kontrole obiektów nie wykazały nieprawidłowości, bieżąca czystość stacji oraz ich otoczenia była zachowana. Skontrolowane stacje paliw oceniono jako dobre.

Podczas kontroli Boiska Sportowego w Budzynie stwierdzono, że część zaleceń wydanych podczas kontroli w poprzednim roku sprawozdawczym zostało wykonanych. Naprawiono pokrycie dachowe, odmalowano ściany, sufity, drzwi we wszystkich pomieszczeniach z wyjątkiem sanitariatów ogólnodostępnych. Naprawiono kontener na odpady komunalne. W dalszym ciągu w złym stanie technicznym były: toalety ogólnodostępne, nawierzchnia betonowa, z ubytkami oraz drewniane, z ubytkami, trudne do utrzymania w czystości ławki na widowni. Bieżąca czystość była zachowana. Obiekt w ocenie rocznej uznano jako zły pod względem technicznym.

Budynek, boisko klubu sportowego „SOKÓŁ” w Szamocinie oraz jego otoczenie w dniu kontroli było w dobrym stanie sanitarno-porządkowym, bieżąca czystość obiektu była zachowana. Teren i otoczenie boiska było uporządkowane, zagospodarowane, obsiane trawą i obsadzone zielenią.

Hala sportowa „Nowa Concordia” w Szamocinie była w dobrym stanie sanitarno-porządkowym, bieżąca czystość obiektu była zachowana.

Podczas kontroli w 2013r. Chodzieskiego Klubu Sportowego „POLONIA” stwierdzono poprawę stanu sanitarno-technicznego: naprawiono armaturę czerpalną przy umywalce do mycia rąk w przedsionku toalety w szatni dla gospodarzy. W dalszym ciągu stwierdzono w budynku usterki wymagające kapitalnego remontu tj.: pęknięcia ścian ze szczelinami, popękaną, trudną do utrzymania w czystości posadzkę w szatniach, pomieszczeniach natrysku i korytarzach. W szatni dla gospodarzy stwierdzono zawilgocone z ubytkami farby i tynku ściany w pomieszczeniu natrysku, a w toalecie ogólnodostępnej damskiej zniszczone, z łuszczącą się farbą drzwi wejściowe oraz uszkodzoną armaturę czerpalną przy umywalce do mycia rąk w przedsionku toalety. Zalecono doprowadzić budynek do właściwego stanu technicznego. Obiekt w ocenie rocznej uznano jako zły pod względem technicznym.

Kontrola stoku narciarskiego w Chodzieży wykazała poprawę stanu technicznego obiektu. Do kontenera sanitarnego i do budynku znajdującego się w dolnej części doprowadzono bieżącą wodę, ścieki odprowadzane były do przydomowych oczyszczalni. Kontener był ogrzewany. Znajdowały się w nim 2 toalety ogólnodostępne oraz 1 dla personelu. Zapewnione były środki czystości, sprzęt porządkowy, zapas papieru toaletowego i ręczników jednorazowego użytku. Stan sanitarno-techniczny i bieżąca czystość obiektu były zachowane.

Kontrola Chodzieskiego Domu Kultury wykazała liczne nieprawidłowości. Według oświadczenia dyrektora Chodzieskiego Domu Kultury planowany jest kapitalny remont pomieszczeń głównego budynku. Ponadto skontrolowano pomieszczenia hostelu, które były w dobrym stanie higieniczno sanitarnym. Podczas kontroli amfiteatru stwierdzono odnowione ławki i uzupełnione ubytki w ławkach, odmalowanie sceny i wyremontowanie dachu nad sceną. Korytarz prowadzący do garderoby i na scenę odmalowano. W amfiteatrze były dwie garderoby dla wykonawców, które odmalowano. Odmalowano front amfiteatru.

Ze względu na zły stan techniczny budynku Szamocińskiego Ośrodka Kultury zlokalizowanego przy Placu Wolności 10 w sierpniu 2013r. działalność kulturalna (koncerty, próby chórów, orkiestry, zespołów muzycznych i teatralnych) prowadzona była w pomieszczeniach nadbudowanego łącznika przy hali widowiskowo-sportowej „Nowa Concordia” w Szamocinie, ul. 19 stycznia 29b. Od 1.11.2013r. ośrodek kultury zmienił swoją siedzibę z ulicy Plac Wolności 10 na ul. 19 stycznia 29b. Kontrolę obiektu przeprowadzono w pomieszczeniach nowej siedziby. Budynek był dostępny dla osób niepełnosprawnych, w obiekcie była zamontowana winda osobowa. Pomieszczenia obiektu i ich wyposażenie oraz otoczenie obiektu w dniu kontroli było w dobrym stanie sanitarno-porządkowym, bieżąca czystość obiektu była zachowana.

W 2013r. skontrolowano 2 obiekty świadczące usługi przewozowe, skontrolowano 4 autobusy, które były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym i w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Kierowcy autobusów posiadali aktualne przeglądy techniczne pojazdów. W autobusach zapewnione były pojemniki na odpady komunalne i apteczki doraźnej pomocy.

Podczas kontroli parkingu w Nietuszkowie w 2012r. zalecono odmalować ławy i stół pod daszeniem, doprowadzić do właściwego stanu technicznego drzwi w toaletach. Podczas kontroli przeprowadzonej w 2013r. stwierdzono, że zalecenia zostały wykonane.

Na terenie powiatu chodzieskiego zewidencjonowanych było 6 firm, które zajmują się usługami pogrzebowymi i posiadają środki transportu do przewozu zwłok. W 2013 r. zewidencjonowano 1 nowy obiekt. Przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych podczas których sprawdzono stan sanitarno-techniczny 4 samochodów do przewozu zwłok. Skontrolowane samochody do przewozu zwłok posiadały odpowiednie wyposażenie, zgodne z obowiązującymi przepisami. Odpady niebezpieczne odbierane były przez firmę specjalistyczną.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 2 pralnie. Zewidencjonowano 1 nową pralnię usługową. Pralnie świadczyły usługi dla osób indywidualnych oraz dla obiektów świadczących usługi hotelarskie. Funkcjonalność pralni była zachowana, drogi czyste z brudnymi nie krzyżowały się. Postępowanie z bielizną było prawidłowe.

Ponadto skontrolowano 11 obiektów: 3 place zabaw, 5 boisk sportowych typu „ORLIK”, statek spacerowy „Chodzieżanka”, samochód do przewozu zwłok firmy specjalistycznej z Białej Białej w związku z wywozem zwłok poza granice kraju, sztuczne lodowisko w Margoninie. Przeprowadzono 12 kontroli.

W sezonie letnim skontrolowano 7 piaskownic. Przed rozpoczęciem sezonu letniego we wszystkich piaskownicach wymieniony został piasek. Na placach zabaw ustawione były pojemniki na odpady komunalne, które opróżniane były przez zakłady oczyszczania miasta. Bieżąca czystość była zachowana.

Statek spacerowy „Chodzieżanka” sklasyfikowano jako łódź motorową służącą do przewozu osób. Łódź posiadała świadectwo zdolności żeglugowej małego statku. Łódź wyposażona była w wymagany sprzęt ratunkowy, gaśnicę oraz apteczkę pierwszej pomocy. Stan sanitarno-techniczny i bieżąca czystość obiektu była zachowana.

Skontrolowanych 5 boisk sportowych typu „ORLIK”. Przy boiskach zapewnione były zaplecza z pomieszczeniami dla trenerów, pomieszczeniami gospodarczymi, sanitariatami i szatniami. Boiska wyłożone były sztuczną nawierzchnią, ogrodzone siatką metalową. W godzinach wieczornych boiska oświetlane były lampami halogenowymi. Stan sanitarno-techniczny wszystkich boisk sportowych za wyjątkiem jednego był dobry. Podczas kontroli boiska „ORLIK” w Szamocinie stwierdzono następujące nieprawidłowości: przeciekający przez nieuszczelnione świetliki dach budynku zaplecza, zalane wodą deszczową podłogi w toaletach i szatniach, zniszczoną, z ubytkami okleiny, skorodowaną stalową stolarkę drzwiową skorodowane klamki w stolarce drzwiowej, brak pojemników na odpady komunalne w szatniach i toaletach, nieprawidłowe przechowywanie odzieży sportowej. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie wszystkich nieprawidłowości.

Lodowisko Gminne Margonin było obiektem tymczasowym, krytym. Tafla lodowiska wykonana była z syntetycznych paneli LSP, ogrodzona płytami laminowanymi, pokryta była halą namiotową. Do dyspozycji korzystających z lodowiska była 1 toaleta typu TOI-TOI. Toaleta była opróżniana, myta i dezynfekowana 1 raz w tygodniu przez firmę TOI-TOI. W hali namiotowej znajdowało się także pomieszczenie z kasą i wypożyczalnią łyżew oraz sezonowy punkt gastronomiczny. Apteczka I pomocy przedlekarskiej była na wyposażeniu wypożyczalni łyżew.

Samochód specjalistyczny pogrzebowy należący do firmy z Białej Podlaskiej spełniał wymagania dla tego typu pojazdów, kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

W roku sprawozdawczym 2013 wydano 5 opinii. 4 opinie dotyczyły imprez artystyczno-rozrywkowych, a 1 opinia dotyczyła regulaminu utrzymania czystości i porządku gminie.

Ustępy publiczne

Pod nadzorem był 1 ustęp publiczny w Chodzieży. W roku 2013 przeprowadzono w nim 1 kontrolę sanitarną, nieprawidłowości nie stwierdzono. Ustęp był w dobrym stanie technicznym i we właściwym stanie sanitarno-porządkowym.

Podmioty lecznicze

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży w 2013 roku obejmowała nadzorem sanitarnym 94 obiekty służby zdrowia. W roku 2013r. przybyło 11 podmiotów leczniczych. W 61 skontrolowanych obiektach służby zdrowia pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży w roku 2013 przeprowadzili łącznie 100 kontroli protokolarnych (w tym 3 kontrole w szpitalu oraz 97 kontroli w placówkach leczenia otwartego). Wydano łącznie 34 decyzje administracyjne (w tym 7 decyzji nakazu dotyczących stanu sanitarno-technicznego obiektów w tym 1 decyzję wstrzymującą działalność leczniczą; 1 decyzję zezwalającą na podjęcie wstrzymanej wcześniej działalności, 7 decyzji uma-

rzających wszczęte postępowanie, 9 decyzji opłatowych oraz 10 decyzji opiniujących spełnienie wymagań przez podmioty lecznicze). Nałożono 3 mandaty karne (HK) na łączną kwotę 1000 zł. Postanowień o nałożeniu grzywny oraz pism z art. 30 ustawy o PIS nie wydawano.

Zakłady leczenia stacjonarnego

W powiecie chodzieskim pod nadzorem PSSE był 1 szpital - Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów, Samodzielny Publiczny ZOZ, ul. Szamarzewskiego 62, 60-569 Poznań. Szpital w Chodzieży, ul. Strzelecka 32, 64-800 Chodzież.

W roku sprawozdawczym 2013 pracownicy PSSE w Chodzieży przeprowadzili 3 kontrole sanitarne w szpitalu w Chodzieży, ul. Strzelecka 32, który należy obecnie do Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów, Samodzielny Publiczny ZOZ, ul. Szamarzewskiego 62, 60-569 Poznań. Szpital posiada pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu program dostosowawczy. W roku 2013 w szpitalu w Chodzieży w ramach realizacji programu dostosowawczego w salach chorych o nadmiernym nasłonecznieniu zamontowano w oknach rolety zabezpieczające przed słońcem. Do tej pory nie zrealizowano następujących zadań w ramach programu dostosowawczego: nie zorganizowano miejsca na wózki inwalidzkie, w dyżurce pielęgniarskiej i sali pooperacyjnej przy bloku operacyjnym, nie zamontowano przy umywalkach armatury czerpalnej uruchamianej bez kontaktu z dłońmi, nie przeprowadzono modernizacji bloku operacyjnego (szpital posiada pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży projekt przebudowy i rozbudowy bloku operacyjnego). Od IV kwartału 2012r. w szpitalu w Chodzieży blok operacyjny był nieczynny, w placówce nie były przeprowadzane operacje.

Placówka nie zrealizowała w całym zakresie programu dostosowawczego z uwagi na brak środków finansowych przeznaczonych na te cele. Szpital w roku 2013r. przeprowadzał inne remonty i modernizacje nie wynikające z programu dostosowawczego.

Stan sanitarno-techniczny i funkcjonalność większości skontrolowanych pomieszczeń szpitalnych nie budził zastrzeżeń. W szpitalu w Chodzieży, po jego przekształceniu w marcu 2013r., nie byli leczeni pacjenci z gruźlicą. W roku sprawozdawczym 2013 przeprowadzano remonty i modernizację niektórych pomieszczeń szpitala: dwa były pododdziały gruźlicy przekształcono w oddział rehabilitacyjny i oddział opieki paliatywnej, zlikwidowano aptekę szpitalną ze względu na zaopatrzenie w leki z macierzystej placówki w Poznaniu, w pomieszczeniach po aptece zorganizowano centralne pomieszczenie porządkowe, odmalowano niektóre sale chorych, ciągi komunikacyjne oraz pomieszczenia magazynowe (magazyny bielizny czystej i brudnej), przeprowadzono remont prosektorium (wymieniono na nową termę do podgrzewania wody oraz wymieniono na nowy zniszczony zlewozmywak dwukomorowy w sali sekcyjnej, zapewniono bieżącą ciepłą wodę przy umywalce w toalecie i pod natryskiem w pomieszczeniach socjalnych dla pracowników prosektorium, odnowiono i pomalowano wózki do transportu i przygotowania zwłok w prosektorium oraz w pomieszczeniu post mortem, pomalowano ściany i sufity we wszystkich pomieszczeniach prosektorium, w magazynie odpadów medycznych zamontowano umywalkę do mycia rąk oraz dozownik z preparatem do dezynfekcji rąk, we wszystkich boksach fizykoterapii zapewniono krzesła dla pacjentów wykonane z materiałów nadających się do mycia i dezynfekcji.

Podczas kontroli sanitarnych przeprowadzonych w 2013r. nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-technicznych i funkcjonalnych. W roku sprawozdawczym 2013 wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli kompleksowej szpitala, przeprowadzonej w grudniu 2012r. Dwie kontrole sprawdzające przeprowadzone w lutym i czerwcu 2013r. wykazały usunięcie wszystkich nieprawidłowości za wyjątkiem zapewnienia izolatek oraz urządzeń umożliwiających kontakt chorego z osobami odwiedzającymi w pododdziale gruźlicy. Jednak po zmianie zakresu dzia-

łałności szpitala decyzją administracyjną wydaną w grudniu 2013r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży stwierdził wygaśnięcie nakazu decyzji dot. zapewnienia izolatek w szpitalu.

W roku 2013 podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla szpitala był własny wodociąg lokalny. Obiekt posiadał nowe (wydane w czerwcu 2013 roku) pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z własnego ujęcia ważne do dnia 26.06.2033r. W 2013r. zaplanowano i pobrano 2 próby wody z wodociągu lokalnego szpitala – woda odpowiadała wymaganiom bakteriologicznym dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Z uwagi na stwierdzenie przekroczenia manganu w składzie fizykochemicznym wody wydano decyzję administracyjną z terminem do 30.06.2014r.

Rezerwowym zaopatrzeniem w wodę dla szpitala w 2013 roku był wodociąg publiczny w Chodzieży, który produkował wodę dobrej jakości. W roku sprawozdawczym 2013 nie było awarii sieci oraz przerw w dostawach wody, w szpitalu, nie przeprowadzano modernizacji sieci (modernizacja zakończona została w grudniu 2012r.).

W roku 2013 nie pobierano z nadzoru prób wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella. Szpital również nie zlecił przeprowadzenia badań w tym zakresie.

W szpitalu nadzór nad utrzymaniem czystości w obiekcie sprawował zespół ds. zwalczania zakażeń szpitalnych, prowadzona była dokumentacja kontroli wewnętrznej – pobierane były wymazy z powierzchni i sprzętów, z rąk personelu medycznego. Szpital posiadał i stosował procedury sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń. W szpitalu utrzymaniem czystości zajmował się personel (salowe). Wszystkie oddziały szpitala wyposażone były w odpowiedni sprzęt do sprzątania - wózki wielofunkcyjne z wymiennymi mopami oraz ścierki, przeznaczone do określonych powierzchni. Po jednorazowym użyciu ścierki i nakładki do mopów oddawane były do prania w pralni usługowej „AMA” w Poznaniu. Wszystkie oddziały posiadały base-nownie, które znajdowały się w części gospodarczo-magazynowej oddziałów, wyposażone były w myjnie-dezynfektory, a na oddziale opieki paliatywnej w macerator. Punkty mycia rąk personelu wyposażone były w dozowniki z mydłem w płynie i środkiem dezynfekcyjnym oraz w zasobniki z ręcznikami jednorazowego użytku. W szpitalu stosowane były środki dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania, przeznaczone do stosowania w placówkach medycznych. Podczas kontroli sanitarnych bieżąca czystość w szpitalu była zachowana, mandatów karnych nie nakładano.

Zakłady leczenia ambulatoryjnego

W ewidencji na dzień 31.12.2013r. były 93 placówki leczenia otwartego, w tym: podmioty lecznicze – 20 obiektów tj.: 12 przychodni, ośrodków zdrowia, poradni, 3 zakłady badań diagnostycznych i medycznych laboratoriów diagnostycznych, 1 zakład rehabilitacji leczniczej, 4 inne podmioty

praktyki zawodowe – 73 obiekty: 15 indywidualnych praktyk lekarskich (w tym 14 indywidualnych. praktyk lekarzy dentystów), 41 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich (w tym 6 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarzy dentystów), 2 grupowe praktyki lekarzy dentystów, 12 grupowych praktyk pielęgniarek, 3 inne praktyki.

Większość placówek na terenie powiatu była w dobrym stanie technicznym. W 2013r. w obiektach leczenia otwartego nie zgłoszono żadnej interwencji. W roku sprawozdawczym 2013 skontrolowano 60 obiektów leczenia otwartego, przeprowadzono 97 kontroli sanitarnych (w tym 73 kontroli przez pion Higieny Komunalnej i 24 kontrole przez pion Epidemiologii).

W roku 2013 na podmioty leczenia otwartego wydano 30 decyzji administracyjnych (wszystkie przez pion Higieny Komunalnej) ; 6 decyzji nakazu (w tym 1 decyzja wstrzymująca działalność leczniczą), 1 decyzja zezwalająca na podjęcie wcześniej wstrzymanej działalności, 6 decyzji umarzających wszczęte postępowanie, 8 decyzji opłatowych oraz 9 decyzji opiniujących spełnienie wymagań przez podmioty lecznicze. Nałożono 3 mandaty karne (HK)

na łączną kwotę 1000 zł. Postanowień o nałożeniu grzywny oraz pism z art. 30 ustawy o PIS nie wydawano.

Z 60 obiektów lecznictwa otwartego skontrolowanych w roku sprawozdawczym 2013, 57 placówek było dostosowanych do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz.U.z 2012r. poz. 739). 3 skontrolowane obiekty nie były dostosowane do ww. przepisów. Niedostosowanie obiektów wynikało z nieprawidłowo urządzonej i wyposażonej sterylizatorni, wyposażenia obiektów w meble, które ze względu na długi czas użytkowania należało doprowadzić do właściwego stanu sanitarno-technicznego lub wymienić na nowe, braku odpowiednio wyposażanego pomieszczenia lub miejsca do mycia i przechowywania sprzętu porządkowego. W roku sprawozdawczym 2013 obiekty lecznictwa otwartego nie podejmowały modernizacji w ramach realizacji programów dostosowawczych.

W stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego stwierdzono poprawę warunków sanitarno-technicznych w kilku obiektach, które przeniosły swoją działalność leczniczą do innych lokali spełniających wszystkie wymagania higieniczno-sanitarne.

W roku sprawozdawczym 2013 podczas kontroli sanitarnych stwierdzono nieprawidłowości w 11 obiektach (w 3 obiektach dot. stanu sanitarno-porządkowego i sanitarno-technicznego, a w 8 dot. wyłącznie stanu sanitarno-technicznego):

- niezachowanie właściwego stanu sanitarno – porządkowego obiektu (nałożono 3 mandaty karne na łączną kwotę 1000 zł)
- niewłaściwy stan sanitarno - techniczny powierzchni ścian i podłóg (ubytki, zabrudzenia), mebli i sprzętów (uszkodzona, niezmywalna powierzchnia), a także połączenie ścian z podłogami w sposób uniemożliwiający mycie i dezynfekcję
- brak lub nieodpowiednio wyposażone pomieszczenie lub wydzielone miejsce do mycia i przechowywania sprzętu porządkowego
- nieodpowiednie warunki gromadzenia odpadów medycznych powyżej 72 godzin (poza urządzeniem chłodniczym) i nieaktualna procedura postępowania z odpadami medycznymi, nieprawidłowe postępowanie z odzieżą roboczą.

Celem poprawy warunków sanitarno-technicznych wszczęto postępowanie administracyjne oraz wydane zostały decyzje administracyjne, które dla większości obiektów zostały wyegzekwowane w 2013 roku. Trwa postępowanie administracyjne dot. poprawy stanu sanitarno-technicznego w 3 placówkach, wszczęte w IV kwartale 2013r.

W większości skontrolowanych w 2013r. placówek poza trzema obiektami utrzymanie bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach nie budziło zastrzeżeń. Placówki posiadały prawidłowy sprzęt do sprzątania oraz wystarczającą ilość środków czystościowych i dezynfekcyjnych stosowanych z zależności od zagrożeń. Właściciele obiektów dbali o porządek pomieszczeń i otoczenie obiektów. Sprzątaniem większości obiektów zajmowali się pracownicy lub właściciele placówek, w pozostałych obiektach sprzątaniem zajmowała się firma zewnętrzna, własnym sprzętem i środkami.

Placówki podmiotów leczniczych prowadzące działalność ambulatoryjną zaopatrywane były w wodę z wodociągów sieciowych publicznych. Jakość wody odpowiadała wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

W skontrolowanych obiektach lecznictwa ambulatoryjnego wykorzystywano bieliznę jednorazowego lub wielokrotnego użytku. Wszystkie placówki objęte nadzorem sanitarnym posiadały opracowane i wdrożone procedury postępowania z czystą i brudną bielizną. Bielizna czysta zabezpieczona była przed zanieczyszczeniem i przechowywana w szafkach. Bielizna brudna gromadzona była w zamykanych i oznakowanych pojemnikach. Placówki stosujące bieliznę wielokrotnego użytku korzystały z usług pralni usługowych. Transport bielizny brudnej i czystej odbywał się w plastikowych pojemnikach lub workach foliowych.

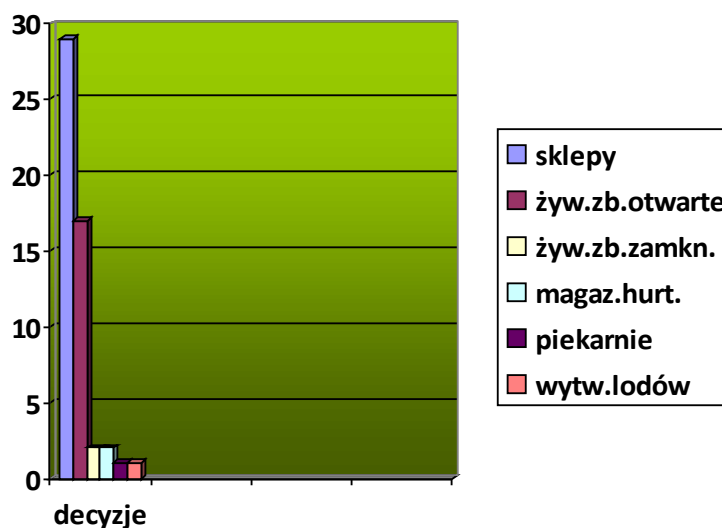
W placówkach odpady medyczne zbierane były selektywnie, zgodnie z opracowanymi procedurami. Odpady zabierane były przez firmę specjalistyczną w celu ich utylizacji.

WNIOSKI

1. W 2013r. większość wodociągów na terenie powiatu, z wyjątkiem wodociągu publicznego w Nietuszkowie oraz wodociągu lokalnego Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, ul. Szamarzewskiego 62, 60-569 Poznań, Szpitala w Chodzieży, produkowały wodę dobrej jakości. Zła jakość wody wynikała z przekroczeń takich parametrów jak: mangan (wodociąg szpitala w Chodzieży) i chlorki (wodociąg w Nietuszkowie).
2. W 2013 roku prowadzone były prace modernizacyjne w trzech stacjach uzdatniania wody, zakończenie tych prac planowane jest na pierwsze półrocze 2014r.
3. Powstało 11 nowych podmiotów leczniczych (lecznictwa otwartego) na terenie powiatu chodzieskiego.
4. W 2013r. wstrzymano działalność jednego z podmiotów leczniczych z uwagi na zły stan sanitarno techniczny i sanitarno porządkowy.
5. Dwa obiekty sportowe znajdujące się na terenie powiatu chodzieskiego tj. Stadion Miejski w Budzynie oraz Klub Sportowy POLONIA w Chodzieży wymagają przeprowadzenia kapitalnego remontu.
6. Oddano do użytku odremontowany Dworzec PKP w Chodzieży oraz dwa przystanki autobusowe w Margoninie i Chodzieży. Przystanek PKS w Chodzieży nie ma poczekalni dla podróżnych, na co PPIS w Chodzieży zwrócił uwagę w wydanej opinii sanitarnej przy odbiorze tego obiektu.
7. Zewidencjonowane kąpielisko przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży było raportowane do Unii Europejskiej. W związku z powyższym istnieje potrzeba zapewnienia infrastruktury sanitarnej (skanalizowanych toalet i natrysków oraz zapewnienia bieżącej ciepłej i zimnej wody) przy tym kąpielisku.

VII. Obiekty żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku

PSSE w Chodzieży w 2013r. sprawowała nadzór nad 491 obiektami żywnościowo-żywnościowymi, wytwórniami i miejscami obrotu przedmiotami użytku, miejscami obrotu kosmetykami oraz środkami transportu żywności. W 2013r. skontrolowano 346 obiektów, co stanowi 70,5% obiektów figurujących w ewidencji komórki HŻŻiPU (Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku). Przeprowadzono ogółem 479 kontroli sanitarnych w obiektach żywnościowo-żywnościowych oraz wytwórniach i miejscach obrotu przedmiotami użytku i kosmetykami. Obiektów w których wdrożono zasady GMP/GHP (Dobrej Praktyki Produkcyjnej/Dobrej Praktyki Higienicznej) było 455, część z nich rozpoczęła wdrażanie systemu HACCP (System Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli). System HACCP wdrożony został w 16 zakładach, były to 4 zakłady produkujące artykuły spożywcze, 1 produkujący osłonki do wędlin i 11 supermarketów.

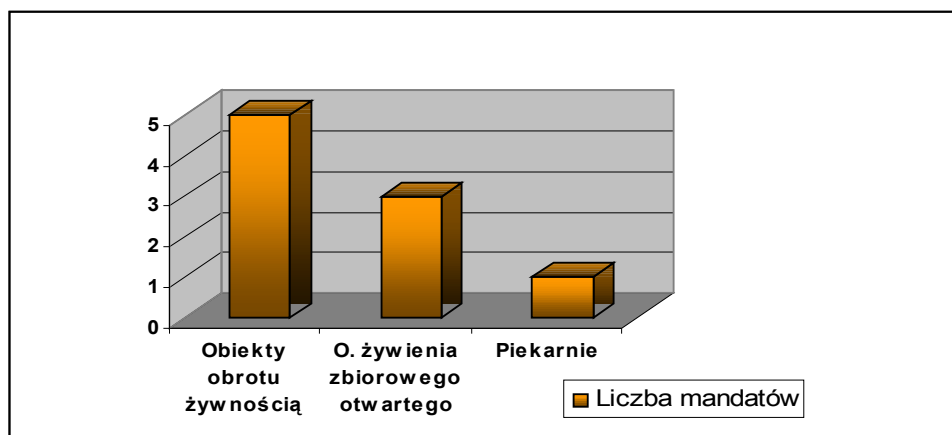
Wykres nr 10. Liczba decyzji wydanych w poszczególnych grupach obiektów z powodu niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego

W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego zakładów wydano 52 decyzje administracyjne. Decyzje administracyjne wydano na następujące grupy obiektów:

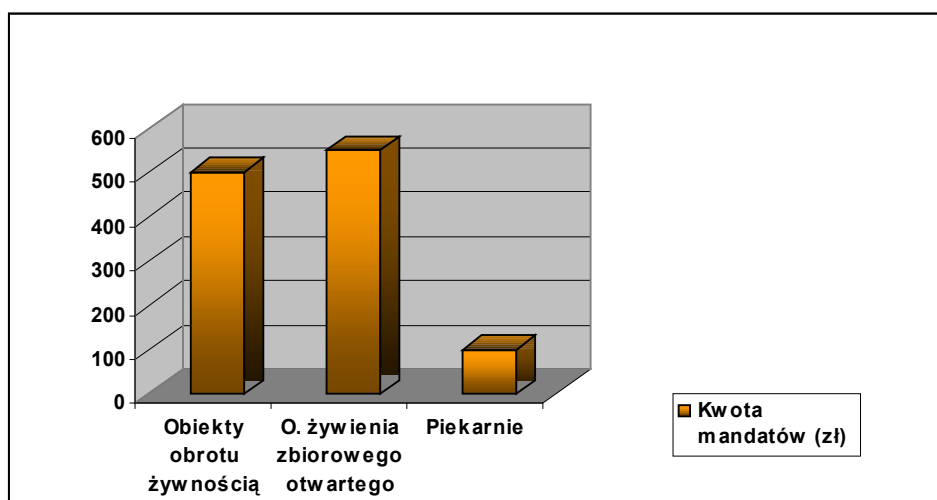
- sklepy (29 decyzji, w tym 2 na supermarkety)
- zakłady żywienia zbiorowego otwarte (17 decyzji, z czego 5 decyzji wydano dla obiektów małej gastronomii)
- zakłady żywienia zbiorowego zamknięte (2 decyzje)
- magazyny hurtowe (2 decyzje)
- piekarnie (1 decyzja)
- wytwórnie lodów (1 decyzja).

Za stwierdzone w czasie kontroli uchybień natury sanitarno-porządkowej nałożono 9 mandatów karnych na sumę 1150 zł. Mandaty karne nałożono w następujących obiektach:

- miejscach obrotu artykułami spożywczymi (sklepach) - 5 na kwotę 500zł
- zakładach żywienia zbiorowego otwartego – 3 na kwotę 550zł
- piekarni – 1 na sumę 100zł.
-

Wykres nr 11. Liczba mandatów nałożonych w poszczególnych grupach obiektów z powodu niewłaściwego stanu sanitarno-porządkowego

Wykres nr 12. Kwota mandatów nałożonych w poszczególnych grupach obiektów z powodu niewłaściwego stanu sanitarno-porządkowego

Ocenę stanu sanitarnego na arkuszach klasyfikacyjnych przeprowadzono w 209 obiektach, co stanowi 60,4% obiektów skontrolowanych. W wyniku przeprowadzonej klasyfikacji 4 obiekty były niezgodne z wymaganiami, stanowi to 1,9 % obiektów sklasyfikowanych. Jako niezgodne z arkuszem czyli niezgodne w wymaganiami dla tego typu obiektów, uznane zostały: 4 sklepy (1 sklep spożywczo-warzywniczy, 1 sklep spożywczo-przemysłowy, 1 sklep mięsno-wędliniarski, 1 sklep warzywniczy). Jest to więcej niż w latach ubiegłych. W 2012r. odsetek sklepów niezgodnych wynosił 1,5 % obecnie 4,3 %.

Lp.	Nazwa obiektu	2010	2011	2012	2013
1.	Sklepy spożywcze	2,7%	2,5%	1,5%	4,3%
2.	Zakłady żywienia zborowego otwarte	0%	1,6%	0%	0%

Tabela nr 2. Zestawienie porównawcze stanu sanitarnego obiektów żywienia i żywności za lata 2010 – 2013 (wyrażonego w % obiektów niezgodnych)

W celu usunięcia stwierdzonych podczas klasyfikacji nieprawidłowości oraz z uwagi na uchybienia sanitarne nałożono mandaty karne oraz po przeprowadzonych rekontrolach wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzje opłat.

W związku ze złożonymi wnioskami właścicieli wydano 91 decyzji zatwierdzających zakłady do prowadzenia działalności lub zatwierdzających poszerzony zakres działalności.

Wydano 2 upomnienia w celu przymuszenia do wykonania decyzji administracyjnych.

Tytułów wykonawczych nie wydawano. Nie kierowano wniosków o ukaranie do

Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Na wnioski właścicieli wpisano do rejestru zakładów będących pod nadzorem PIS 11 obiektów. Były to: gospodarstwo agroturystyczne, apteka, sklep sportowy, sklepy wielobranżowe ze stoiskami spożywczymi, zakład porcelany i sklep firmowy zakładu porcelany, gospodarstwa rolnicze.

Zdjęcia nr 4 i 5. Supermarket INTERMARCHE w Chodzieży

W 2013 roku, z uwagi na fakt, że powiat leży na trasie dojazdowej do nadmorskich ośrodków wypoczynkowych, wzmożonym nadzorem sanitarnym objęto obiekty żywności i żywienia na tych trasach. Planując kontrole szczególny nacisk położono na obiekty, które w poprzednich latach wykazywały zły stan sanitarny oraz te, które produkowały lub świadczyły usługi dla dużej liczby konsumentów. W ramach akcji letniej wykonano 30 kontroli, nałożono 2 mandaty na sumę 300zł. Wydano 2 decyzje administracyjne dotyczące poprawienia stanu technicznego zakładów.

W roku 2013 przyjęto 3 pisma w sprawie interwencji. Pierwsze z nich, które wpłynęło za pośrednictwem WSSE w Poznaniu dotyczyło jakości zdrowotnej i oznakowania piwa „Gniewosz”. Przeprowadzono kontrolę w firmie Browar Gontyniec S.A. w Kamionce, która była dystrybutorem ww. piwa. W trakcie kontroli sprawdzono oznakowanie całego asortymentu piwa znajdującego się w sprzedaży, w tym piwa Gniewosz. Oznakowanie było zgodne z § 2 ust.1 pkt. 5a oraz § 5 ust. 2a pkt.6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 lipca 2007r. w sprawie znakowania środków spożywczych (Dz. U. Nr 137, poz. 966 z późniejszymi zmianami). Pobrano również próbkę piwa do badań laboratoryjnych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Odpowiedź na zażalenie klienta przesłano do WSSE w Poznaniu.

Druga interwencja dotyczyła baru IMBIS ELITE w Chodzieży. Na zapach wydobywający się z lokalu skarżyli się mieszkańcy sąsiedniego budynku. Przeprowadzono kontrolę baru i uchybienia opisano w protokole z kontroli. Właścicielka poprawiła stan techniczny baru jeszcze przed wydaniem decyzji administracyjnej. Zamontowała kominek antyodorowy, co znacznie zmniejszyło emisję zapachów.

Trzecia interwencja była anonimowa i dotyczyła Piekarni „SEZAM” w Chodzieży. W związku z tym, że podobnie jak skargi z lat ubiegłych była to informacja anonimowa oraz dlatego, że zgłaszane w piśmie zarzuty dotyczyły nadzoru kierownictwa piekarni nad pracownikami a nie kompetencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży wezwano właścicieli piekarni w celu omówienia problemu.

W 2013r. udzielono 2 porad grzybiarzom z powiatu chodzieskiego.

Na terenie powiatu chodzieskiego nie było sklepów z dopalaczami. Wspólnie z Komendą Powiatową Policji w Chodzieży w 2013r. przeprowadzono: 1 kontrolę w siłowni i 1 kontrolę w sklepie sportowym, prowadzących sprzedaż odżywek dla sportowców. Kontrole te przeprowadzono w związku z międzynarodową akcją „Operation Pagea IV- International Week of Action” skierowaną przeciwko nielegalnemu handlowi produktami leczniczymi, suplementami diety, substancjami zastępczymi i innymi produktami tego typu. W trakcie kontroli nie stwierdzono handlu ww. produktami. Ponadto przeprowadzono 6 kontroli w obiektach gastronomiczno-rozrywkowych w ramach bieżącego monitoringu z zakresu prowadzonego nadzoru nad środkami zastępczymi. W lokalach nie stwierdzono sprzedaży środków zastępczych.

Jakość zdrowotna środków spożywczych, przedmiotów użytku i kosmetyków

W roku 2013 zaplanowano pobranie do badań laboratoryjnych 71 próbek środków spożywczych a pobrano 80 próbek. W ramach kontroli urzędowej pobrano 36 próbek artykułów spożywczych w tym 8 próbek dodatkowych. W ramach monitoringu pobrano 7 próbek oraz 37 próbek w ramach kontroli urzędowej i monitoringu (1 próbkę dodatkową). Mikrobiologicznie w ramach kontroli urzędowej przebadano 19 próbek środków spożywczych. Były to: 3 próbki wędlin, 2 próbki galanterii ciastkarskiej, 3 próbki przypraw, 2 próbki preparatów do początkowego żywienia niemowląt, w tym mleko początkowe, preparaty do dalszego żywienia niemowląt, w tym mleko następne po szóstym miesiącu, 2 próbki wyrobów garmazeryjnych i kulinarnych mięsnych schłodzonych, 5 próbek lodów z automatu (próbki pobrane dodatkowo w związku z kwestionowaniem próbki planowanej), 1 próbka piwa jasnego pasteryzowanego (próbkę pobrano w związku z interwencją klienta), 1 próbka mleka w proszku.

Do wyników 2 próbek przypraw i 1 próbki wyrobów garmazeryjnych i kulinarnych mięsnych schłodzonych laboratorium WSSE w Poznaniu dołączyło uwagę dotyczącą oznakowania. Na etykietach dwóch z pobranych próbek przypraw pn. Kucharek przyprawa do potraw i Doprawka Przyprawa do potraw producent podał funkcję technologiczną: „substancje wzmacniające smak i zapach”. W myśl załącznika I rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1333/2008 z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie dodatków do żywności (Dz. U. UE L 354 z 31 grudnia 2008r. z późniejszymi zmianami) prawidłowa nazwa ww. funkcji technologicznej to: „wzmacniacz smaku”. Natomiast na etykiecie próbki pierogów z mięsem laboratorium w sprawozdaniu zwróciło uwagę, że w oznakowaniu ww. próbki występują nieprawidłowo zapisane wyrazy (brak polskich liter), np.: „maka” zamiast mąka, „miêso” zamiast mięso, „bialko” zamiast białko. Jedna próbka przypraw pochodziła ze sklepu spożywczo-wędliniarskiego w Chodzieży, druga próbka przypraw z marketu w Chodzieży, próbka wyrobów garmazeryjnych i kulinarnych mięsnych schłodzonych pochodziła ze sklepu spożywczo-warzywniczego w Chodzieży, a producentami były firmy spoza naszego terenu. Wyniki wraz z adnotacją laboratorium zostały przekazane państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym sprawującym nadzór nad producentami ww. środków spożywczych.

W ramach monitoringu przebadano mikrobiologicznie 5 środków spożywczych. Były to: 2 próbki mięsa wieprzowego rozdrobnionego (przy zachowaniu cech świeżego mięsa) przeznaczonego do spożycia po obróbce termicznej, 3 próbki mleka pasteryzowanego. Próbek nie kwestionowano.

Jako urzędowo-monitoringowe pobrano 31 próbek środków spożywczych: 3 próbki innych przetworów mięsnych (do spożycia na surowo), 4 próbki przetworów mleczarskich nie fermentowanych, 5 próbek lodów z udziałem mleka (tradycyjnych), 3 próbki lodów z automatu, 9 próbek wyrobów ciastkarskich z kremem nie poddanym obróbce termicznej, 3 próbki wyrobów ciastkarskich z kremem poddanym obróbce termicznej, 3 próbki świeżych warzyw (marchew, ogórki bez procesu mycia), próbkę mlecznej kaszki manny po 6. miesiącu.

Jedna próbka lodów z automatu była kwestionowana z uwagi na przekroczenie liczby bakterii z rodziny Enterobacteriaceae. Stanowiło to 1,25% pobranych do badań próbek. Po otrzymaniu kwestionowanych wyników badań pobrano w ramach kontroli urzędowej 5 próbek lodów z automatu tego samego producenta. Próbki były niekwestionowane. W porównaniu do 2012r., w którym kwestionowano 1 próbkę sałaty masłowej ilość środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej utrzymywała się na porównywalnym poziomie. Informacje o błędach w oznakowaniu zawarte przez laboratorium w wynikach niektórych próbek będą skutkować wzmocnieniem nadzoru nad oznakowaniem artykułów spożywczych podczas bieżących kontroli sanitarnych.

Pod względem chemicznym łącznie przebadano 25 próbek żywności. W ramach kontroli urzędowej przebadano 17 próbek środków spożywczych. Były to badania: 8 próbek w kierunku obecności metali tj. 2 próbek podrobów drobiowych, 1 próbki mąki pszennej, 1 próbki kaszy pszennej, 2 próbek ryżu, 1 próbki produktów przemysłu piekarskiego, 1 próbki herbatki owocowej, 1 próbki środków spożywczych uzupełniających obejmujących produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt i małych dzieci (zawierające marchew, warzywa liściaste) powyżej 6. miesiąca życia w kierunku azotanów, 2 próbek sosów sojowych w kierunku 3-MCPD i estrów 3-MCPD, 1 próbki produktów i wyrobów przemysłu piekarskiego w kierunku ochratoxyny A, DON, ZEA, 3 próbek w kierunku barwników tj. 2 próbek przetworów mlecznych i 1 próbki przypraw, 2 próbek suszonych owoców w kierunku substancji konserwujących. Ww. środków spożywczych nie kwestionowano.

W ramach monitoringu pobrano 1 próbkę buraków świeżych do badań w kierunku obecności azotanów i 1 próbkę koncentratu spożywczego – bulionu w kostkach w kierunku furanu. Próbek nie kwestionowano.

Jako urzędowo-monitoringowe pobrano 6 próbek żywności: 2 próbki kapusty głowiastej w kierunku pozostałości pestycydów, 1 próbkę mięsa mielonego zawierającego w swoim składzie białko sojowe do badań w kierunku GMO oraz 3 próbki w kierunku znakowania preparatów do początkowego żywienia niemowląt, w tym mleka początkowego. Próbek nie kwestionowano.

Ponieważ na terenie powiatu chodzieskiego nie ma producentów suplementów diety i producentów środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego, pracownicy HŻŻiPU kontrolowali ww. artykuły znajdujące się w obrocie. Skontrolowano oznakowanie 22 suplementów diety, 15 środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, 2 dietetycznych środków spożywczych specjalnego przeznaczenia medycznego i 4 środków spożywczych wzbogaconych witaminami lub składnikami mineralnymi. Nie kwestionowano oznakowania żadnego z tych artykułów.

Pobrano również 5 próbek przedmiotów użytku (4 porcelany, 1 wyrobów szklanych). Próbki przekazano do laboratorium WSSE w Poznaniu. Próbek nie kwestionowano.

Pobrano także 3 próbki kosmetyków, 2 próbki przebadano mikrobiologicznie a 1 w kierunku identyfikacji barwników. Próbek nie kwestionowano.

Żywnienie pacjentów w szpitalach i domach pomocy społecznej

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży był szpital w Chodzieży, ul Strzelecka 32.

Pacjenci szpitala otrzymywali trzy posiłki dziennie. Jadłospisy były układane w zależności od stanu zdrowia pacjentów oraz od stawki żywieniowej w szpitalu. Układała je dietetyczka szpitala wspólnie z właścicielką firmy przygotowującej posiłki. W 2013r. przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, w tym 1 kontrolę sanitarną pomieszczenia kuchennego na oddziałach oraz 1 kontrolę w kuchni przygotowującej posiłki. Posiłki dla pacjentów przygotowywała firma MICEK&MICEK s.c. Halina Micek, Henryk Micek z Chodzieży, która dzierżawiła pomieszczenia kuchenne w tym szpitalu. Pomieszczenia kuchenne oraz ich wyposażenie spełniały wymagania obowiązujących przepisów. Właściciele firmy uzyskali zatwierdzenie PPIS w Chodzieży do prowadzenia działalności gastronomicznej w pełnym zakresie oraz cateringu. Firma prowadziła kontrolę wewnętrzną zgodnie z zasadami GMP/GHP. Dystrybucja posiłków z kuchni centralnej odbywała się windą towarową. Posiłki w odpowiedniej ilości na dany dzień były umieszczane w termosach i pojemnikach, wstawiane do windy i przekazywane do podkuchenki na Oddziale Pulmonologii na I piętrze. Pracownik kuchni zmieniał odzież roboczą i w ww. podkuchence przygotowywał porcje na talerzach zgodnie z dziennymi informacjami od pielęgniarek oddziałowych. Na specjalnych wózkach, przykryte serwetami porcje były dostarczane do łóżek pacjentów wszystkich oddziałów..

Brudne naczynia na wózkach do naczyń brudnych zabierane były do podkuchenki gdzie były oczyszczane, myte i dezynfekowane w zmywarkach.

Do marca 2013r. przy Oddziale Pulmonologii istniał Pododdział Gruźlicy Płuc. Posiłki dla pacjentów chorych na gruźlicę przygotowywane były w kuchni w naczyniach jednorazowego użytku, układane na wózku służącym tylko do tego celu i windą dostarczane pod drzwi Oddziału Gruźlicy. Na tym oddziale porcje pacjentom podawał personel szpitala. Również zużyte naczynia zbierał pracownik szpitala i w czerwonych workach wynosił je do pomieszczenia na odpady zakaźne, skąd były odbierane zewnętrznym wyjściem przez firmę utylizacyjną. Wózek był myty i dezynfekowany w wydzielonym pomieszczeniu kuchni.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży sprawowała również nadzór nad Dziennym Domem Pomocy Społecznej w Budzynie, ul. Lipowa 1. Funkcjonalność pomieszczeń w tym obiekcie była prawidłowa. Próby pokarmowe pobierane, znakowane i przechowywane były prawidłowo. W kuchni przygotowywano obiady dla 120 osób. W zakładzie zatrudnione były 3 osoby, wszystkie posiadały aktualne orzeczenia lekarskie do celów sanitarno-epidemiologicznych. W DPS-ie, zgodnie z planem napraw i remontów, w 2013r. wymieniono okna w kuchni oraz wyremontowano jadalnię. W sezonie letnim kuchnia przygotowywała również całodzienne wyżywienie dla uczestników obozu terapeutycznego organizowanego corocznie przez gminę. Posiłki dowożone były w termosach środkiem transportu spełniającym wymagania sanitarne (właściciel posiada zgodę PPIS w Chodzieży). Jadłospisy posiłków były dostosowane do wieku uczestników obozu. Odpadki pokonsumpcyjne w DPS-sie przechowywane były w wydzielonym pojemniku i po dezynfekcji wyrzucane z odpadami komunalnymi. Zakład prowadził wewnętrzną kontrolę jakości zdrowotnej żywności zgodnie z GMP/GHP oraz rozpoczął wdrażanie systemu HACCP. W 2013 r. przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną. Jako prawidłowy oceniono teoretycznie jadłospis dekadowy. W wyniku przeprowadzonej kontroli i oceny stanu sanitarnego obiekt uznano jako zgodny z wymaganiami.

Ocena sposobu żywienia

W ewidencji znajdowały się 33 obiekty, były to :

- bloki żywienia w szpitalach (1 w systemie cateringowym)
- bloki żywienia w domach pomocy społecznej (1)
- stołówki szkolne (6, w tym w 3 szkołach było żywienie cateringowe)
- stołówki w przedszkolach (13, w tym w 4 placówkach było żywienie cateringowe)
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych (2)
- inne zakłady żywienia (10).

Skontrolowano 33 zakłady, w których przeprowadzono 38 kontroli. W celu poprawy stanu technicznego zakładów wydano 2 decyzje administracyjne. Zgodnie z obowiązującymi arkuszami sklasyfikowano 22 obiekty, wszystkie uznano za zgodne z wymaganiami. Zakłady prowadzą kontrolę wewnętrzną zgodnie z GMP/GHP i rozpoczęły wdrażanie system HACCP. W czasie kontroli zwracano uwagę na sposób dystrybucji posiłków, stan opakowań transportowych oraz temperaturę dostarczanych posiłków w przypadku żywienia cateringowego. W powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Trzy szkoły na terenie powiatu brały udział w programach dożywiania dzieci w różnych grupach wiekowych, oferując bezpłatnie mleko oraz owoce i warzywa.

W roku 2013r. na terenie powiatu chodzieskiego oceniono teoretycznie sposób żywienia w 19 zakładach. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sposobie żywienia pacjentów szpitala oraz dzieci w szkołach i przedszkolach.

Jeśli uwzględnić jakość i dobór składników do przygotowania potraw żywienie w placówkach żywienia zbiorowego można ocenić jako prawidłowe. Personel ww. placówek układając jadłospisy starał się dostosować je do potrzeb grup żywieniowych. W ocenianych jadłospisach i rodzaju podawanych potraw stwierdzono wprowadzanie różnego rodzaju

„nowości” w menu np. zupa krem z dyni, zupa z soczewicą, kotlet mielony z cukinią, pasta z ciecierzycy, różnorodność pieczywa. Coraz częściej podawane są surówki z dodatkiem brokuł, cukinii. W przedłożonych jadłospisach proponuje się potrawy lekkostrawne. Podczas kontroli zwracano uwagę na ograniczenie podawania żywności przetworzonej (pasztet w puszkach, mrożonki garmażeryjne, przetwory warzywne).

Jednocześnie należy stwierdzić, że stan techniczny obiektów i ich wyposażenie, dzięki wydawanym decyzjom administracyjnym i staraniom właścicieli placówek ulegają systematycznej poprawie. Również procedury wewnętrznej kontroli jakości zdrowotnej żywności zgodnie z GMP/GHP, które wymusiły modernizację pionów kuchennych wzmocniły bezpieczeństwo żywienia. Niestety placówki nadal borykały się z kłopotami finansowymi, co ograniczało fundusze na żywienie.

Stan sanitarny środków transportu

W 2013 roku w ewidencji było 27 środków transportu żywności były to: 2 samochody do działalności cateringowej, 14 samochodów ze skrzynią ładunkową (4 to izotermi, pozostałe 10 służyło do przewozu art. nie wymagających warunków chłodniczych), 1 przyczepa do przewozu art. nie wymagających warunków chłodniczych oraz 10 naczep (w tym 4 cysterny do przewozu art. sypkich, 2 przyczepy do przewozu art. nie wymagających warunków chłodniczych oraz 4 przyczepy do przewozu art. wymagających warunków chłodniczych). 12 środków transportu było oznakowanych w sposób trwały na zewnątrz pojazdu, natomiast 15 posiadało informację o przewozie żywności umieszczoną za przednią szybą. Przeprowadzono 27 kontroli sanitarnych. Dokonano oceny stanu sanitarnego 1 środka transportu, który uznano za zgodny z wymaganiami. Zatwierdzono 23 środki transportu żywności.

Podczas kontroli sprawdzano stan techniczny skrzyni ładunkowej, stan sanitarny pojazdu, rejestr mycia i dezynfekcji oraz monitoring temperatury. Kontrolowano także czy kierowcy posiadają książeczki zdrowia do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz odzież roboczą. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

W powiecie chodzieskim była firma transportowa posiadająca samochody cysterny do przewozu art. spożywczych sypkich nie wymagających warunków chłodniczych. W 2013r. skontrolowano 4 cysterny naczepy. Na zewnętrznych ścianach cystern było umieszczone logo i adres zakładu. Zakład prowadził kontrolę wewnętrzną zgodnie z GMP/GHP oraz wdrożył system HACCP. Firma posiadała własną myjnię ze specjalnym wyposażeniem do mycia zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych części cystern.

Nadzór nad przedmiotami użytku i kosmetykami oraz ich jakość zdrowotna

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży znajdował się zakład produkujący osłonki oraz woreczki z tworzyw sztucznych do artykułów spożywczych (Podanfol Spółka Akcyjna w Podaninie). Zakład prowadził kontrolę wewnętrzną zgodnie z dobrą praktyką produkcyjną i dobrą praktyką higieniczną oraz wprowadził system HACCP, który jest audytowany przez firmy zewnętrzne raz w roku. Zakład posiadał również certyfikat na produkcję i eksport wyrobów kosmetycznych.

W 2013 roku w związku ze złożonymi wnioskami o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej przeprowadzono 31 kontroli, oceniono 151 partii materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, sporządzono 31 protokołów oraz wydano 32 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością przekraczające granice.

Podczas kontroli sprawdzano czy zakład posiadał atesty dla poszczególnych komponentów do produkcji osłonek oraz aktualne wyniki badań produktów finalnych. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do każdej partii

sprzedawanego towaru dołączana była deklaracja zgodności, a na żądanie klienta, aktualne wyniki badań produktu.

Na terenie powiatu chodzieskiego działało 19 zakładów produkujących przedmioty użytku. W tym 17 produkowało porcelanę użytkową, w tym stołową a 2 materiały opakowaniowe do kontaktu z żywnością. Większość z nich to małe zakłady rodzinne produkujące wyłącznie na zamówienie klienta. Podczas 4 wspólnych z pracownikiem higieny pracy kontroli sprawdzano oznakowanie wyrobów a także wystawianie przez producentów deklaracji zgodności, co wymagane obowiązującymi przepisami. Nieprawidłowości w ww. zakresie nie stwierdzono.

Pobierając próbki porcelany do badań laboratoryjnych kontrolowano magazyny, w których przechowywana jest porcelana, sprawdzając czy zakłady wprowadzają zasady dobrej praktyki produkcyjnej. Pobrano do badań 2 próbki wyrobów porcelanowych krajowych bezpośrednio od producentów. Próbkę zbadano w WSSE w Poznaniu w kierunku migracji ołowiu i kadmu. Żadnej nie kwestionowano.

Pod nadzorem PSSE w Chodzieży znajdowały się również 1 hurtownia i 11 sklepów handlujących przedmiotami użytku. Do badań laboratoryjnych pobrano 2 próbki wyrobów porcelanowych importowanych znajdujące się w obrocie w kierunku migracji ołowiu i kadmu. Tych próbek również nie kwestionowano.

W ramach nadzoru nad produkcją i obrotem przedmiotami użytku przeprowadzono 38 kontroli, skontrolowano 6 obiektów.

Ponadto pracownicy Stacji kontrolowali oznakowanie przedmiotów użytku, również naczyń jednorazowego użytku znajdujących się w handlu. Nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

Do badań laboratoryjnych pobrano 1 próbkę krajowych wyrobów szklanych dekorowanych w obszarze obrzeża. Próbkę tej również nie kwestionowano.

Razem pobrano 5 próbek przedmiotów użytku. Nie kwestionowano żadnej próbki. W ewidencji PSSE w Chodzieży jest 1 specjalistyczny sklep handlujący kosmetykami. Należy on do dużej sieci handlowej. W 2013 roku przeprowadzono w nim 2 kontrole.

W ramach kontroli urzędowej do badań laboratoryjnych pobrano 3 próbki kosmetyków. Były to: 1 próbka żelu pod prysznic, 1 próbka szamponu dla niemowląt oraz 1 próbka farby do włosów. Próbkę nie kwestionowano.

RASFF (System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach)

W 2013r. w ramach systemu RASFF Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży otrzymała od Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 21 powiadomień dotyczących żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie spełniających wymagań zdrowotnych, które mogły znajdować się w obrocie. Otrzymano 16 powiadomień alarmowych dotyczących:

- wyrobów cukierniczych firmy Magnolia Sp. z o.o.
- suplementu diety Wright Loss Dietarry marki SLIMDIA Revolution
- suplementów diety „Libigrow”, „Libigrow XXXtreme”, „Blue Diamond”, „Blue Diamond Platinum”, „Mojo Nights”, „Mojo Nights Supreme” oraz „Casanova” firmy Performance Plus Marketing Inc.
- suplementu diety „WOW caples” firmy Interactive Nutrition Inc.
- jablek suszonych AGA produkcji Z.P.H. AGA-HOLTEX Sp. j.
- suplementu diety „Maxiloss Wright Advanced Softgel Dietary Supplement”
- produktu „Popcorn ziarna kukurydzy” Fine Food
- produktu „Melvit Mąka pszenna razowa Typ 2000 do wypieku domowego chleba”
- produktu „Hamanek s boruvkami a brusinkami”
- suplementu diety „Rock-it-Man”
- suplementu diety „Night Bulle Capsules”
- „Metki cebulowej” firmy KIER

- produktów VIGOMAX capsules, GINGSENG-MAX capsules oraz FORCEX capsules
  - produktu pn. „Siesta popcorn ziarno kukurydzy do prażenia”
  - wyrobów pn. „Szkłanki – Krówki na Łące”, kraj pochodzenia Chiny
  - miski z melaminy
- oraz 5 powiadomień informacyjnych dotyczących:
- „Sosu pomidorowego z warzywami”
  - napoju jabłkowego niegazowanego „Casper Apple” i „Casper Orange”
  - wody źródlanej niegazowanej AQUA firmy T.G. BEWA Sp. z o.o.
  - „Śliwek bez pestek” produktu głęboko mrożonego HORTEx
  - produktu „BSN Typer Shred”.

W związku z ww. powiadomieniami przeprowadzono kontrole sanitarne obiektów handlowych i podejmowano działania zgodne z kompetencjami. O podjętych działaniach poinformowano WSSE w Poznaniu.

Dotychczasowe działania w ramach systemu RASFF można ocenić jako dobre i pozwalające na właściwe identyfikowanie i szacowanie zagrożeń ze strony żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie spełniających wymagań zdrowotnych.

Informacja o współpracy z innymi jednostkami kontrolującymi oraz środkami masowego przekazu

W 2013 roku w ramach współpracy z :

1. Powiatowym Inspektoratem Weterynarii w Chodzieży
  - do wykorzystania służbowego otrzymano wynik o wykluczeniu wystąpienia Salmonelli Enteritidis w stadach hodowlanych na terenie powiatu chodzieskiego
  - uzgodniono listę wspólnych obiektów będących pod kontrolą obu inspekcji
  - wymieniono uwagi przy kontroli odbiorowej marketu INTERMARCHE, w którym część produkcyjna podlegała nadzorowi Inspekcji Weterynaryjnej
2. Komendą Powiatową Policji w Chodzieży
  - wymieniano dostępne informacje i przeprowadzono wspólne kontrole: 1 kontrola w siłowni i 1 kontrola w sklepie sportowym, prowadzącym sprzedaż odżywek dla sportowców w związku z międzynarodową akcją „Operation Pagea IV- International Week of Action” skierowaną przeciwko nielegalnemu handlowi produktami leczniczymi, suplementami diety, substancjami zastępczymi i innymi produktami tego typu. W trakcie kontroli nie stwierdzono handlu ww. produktami.
  - w związku z prowadzonym przez Komendę Powiatową Policji dochodzeniem przeciwko osobie posiadającej środki psychoaktywne otrzymano pismo z zapytaniem o substancje 3-MMC i pentedron. Wspólnie z pracownikiem Higieny Pracy przygotowano informację w ww. sprawie.
3. Starostwem w Chodzieży, a także z urzędami miast i gmin w powiecie chodzieskim wymieniano informacje dotyczące rejestracji i zatwierdzania obiektów żywnościowych oraz rejestracji działalności w zakresie dostaw bezpośrednich.
4. Wojewódzkim Inspektoratem Inspekcji Handlowej w Poznaniu, Delegatura w Pile przy ustalaniu osoby prowadzącej działalność gospodarczą w barze w Nietuszkowie.
5. Z własnymi jednostkami:
  - od PPIS w Stargardzie Szczecińskim otrzymano informację dotyczącą kwestionowanego „Ryżu naturalnego brązowego” firmy Kupiec. Część kwestionowanej partii została zakupiona przez sklep na terenie powiatu chodzieskiego. W trakcie kontroli nie stwierdzono ww. ryżu w handlu.
  - od PPIS w Wieliczce otrzymano informację o kwestionowanym oznakowaniu wyrobu porcelanowego pochodzącego z Porcelany CHODZIEŻ S.A. (brak pełnego adresu producenta na jednostkowych wyrobach). Przeprowadzona w zakładzie kontrola

wykazała, że oznakowanie znajdującego się w magazynie gotowego wyrobu było prawidłowe, wszystkie wymagane informacje umieszczane są na opakowaniach oraz w kodzie kreskowym.

- do PPIS w Wodzisławiu Śląskim i do PPIS w Gorzowie Wielkopolskim jako sprawującym nadzór nad producentami przesłano wyniki badania próbki przyprawy Kucharek i przyprawy Doprawka wraz z uwagą o błędach w oznakowaniu (zamiast „wzmacniacz smaku” użyto „substancje wzmacniające smak i zapach”)
- do PPIS w Tomaszowie Mazowieckim przekazano wyniki badań próbki Pierogów z mięsem z uwagą o braku polskich znaków w oznakowaniu wyrobu.
- z PSSE w Tomaszowie Mazowieckim otrzymano informację, że zakład produkujący pierogi zakupił nowy program i etykiety zostały poprawione.

W ramach działań informacyjnych i prozdrowotnych dla ludności na stronie internetowej PSSE w Chodzieży umieszczono następujące artykuły:

- „Sezon na zatrucia pokarmowe”
- „Warunki przechowywania żywności”
- Ostrzeżenie publiczne GIS dotyczące wyrobów do kontaktu z żywnością
- „Sezon grzybowy rozpoczął się”
- Komunikat GIS Skargi konsumenckie
- Komunikat GIS „Sezon grzybowy coraz bliżej” „Ciekawostki świata nauki”
- Komunikat WSSE w Poznaniu „Kontrole weekendowe obiektów żywieniowych w województwie”
- informacja dotycząca rejestracji podmiotów rolniczych
- ulotka GIS „Podstawowe zasady bezpiecznego grzybobrania”
- informacja GIS „Dopalacze – nie ma wzrostu liczby zatruć”
- artykuł WSSE w Poznaniu „Praktyczne wskazówki dla konsumentów ryb”
- „Wytyczne Głównego Inspektora Weterynarii w sprawie postępowania z żywymi rybami będącymi przedmiotem sprzedaży detalicznej”
- ostrzeżenie GIS przed spożywaniem alkoholu niewiadomego pochodzenia
- folder informacyjny GIS „Uwaga! Metanol zabija!”.

WNIOSKI

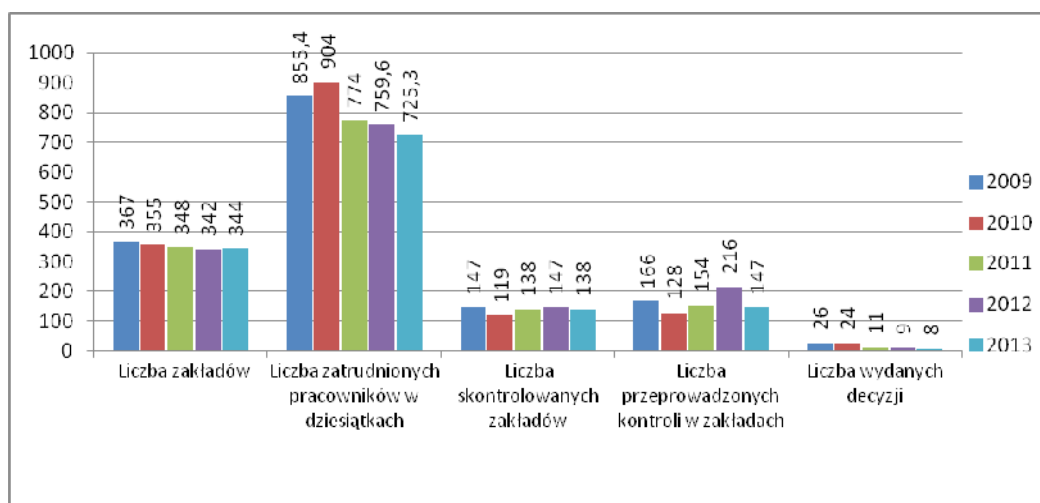
1. Ponieważ brak jest przepisów regulujących jakość żywienia zbiorowego jadłospisy w szpitalu, szkołach i przedszkolach. oceniane są teoretycznie, co nie pozwala na pełną ocenę jakości żywienia.
2. Należy nasilić nadzór nad obrotem suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środkami spożywczymi wzbogacanymi witaminami lub składnikami mineralnymi.
3. W celu zapewnienia konsumentom bezpiecznej żywności należy kontynuować ścisłą współpracę z innymi inspekcjami, szczególnie z Inspekcją Weterynaryjną.
4. Należy kontynuować wzmożony nadzór nad obiektami gastronomicznymi i handlowymi znajdującymi się na trasach turystycznych.
5. Należy wzmocnić nadzór nad oznakowaniem środków spożywczych.

VIII. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy

W ewidencji zakładów pozostających pod nadzorem higieny pracy na dzień 31 grudnia 2013r. wpisanych było 342 zakładów, zatrudniających łącznie 7 596 pracowników. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba podmiotów w ewidencji zmniejszyła się o 6.

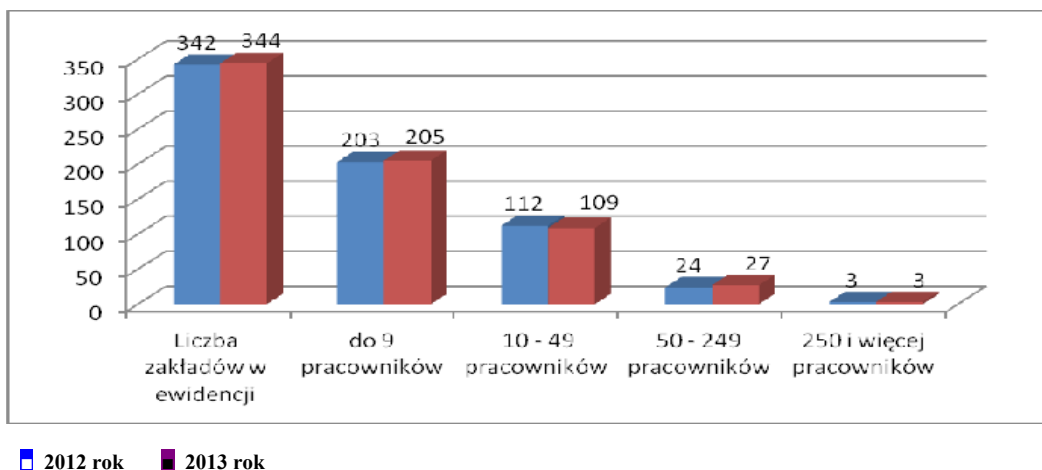
Lp.	Działalność nadzorowa	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Liczba zakładów	367	355	348	342	344
2.	Liczba zatrudnionych pracowników	8554	9040	7740	7596	7253
3.	Liczba skontrolowanych zakładów	147	119	138	147	138
4.	Liczba przeprowadzonych kontroli w zakładach	166	128	154	216	147
5.	Liczba wydanych decyzji	26	24	11	9	8

Tabela nr 3 . Porównanie działalności nadzorczej w zakresie higieny pracy w latach 2009 – 2013

Wykres nr13 . Działalność nadzorcza w zakresie higieny pracy w latach 2009 – 2013

Przeważają zakłady zatrudniające do 9 pracowników (59,59% ogółu). Duże zakłady zatrudniające powyżej 251 pracowników (zakład produkujący dętki, meble tapicerowane oraz porcelanę stołową) stanowią 0,87% ogółu zakładów. Od podstaw został zbudowany zakład produkujący klocki hamulcowe oraz zakład produkujący wyroby z papieru typu chusteczki higieniczne, ręczniki papierowe.

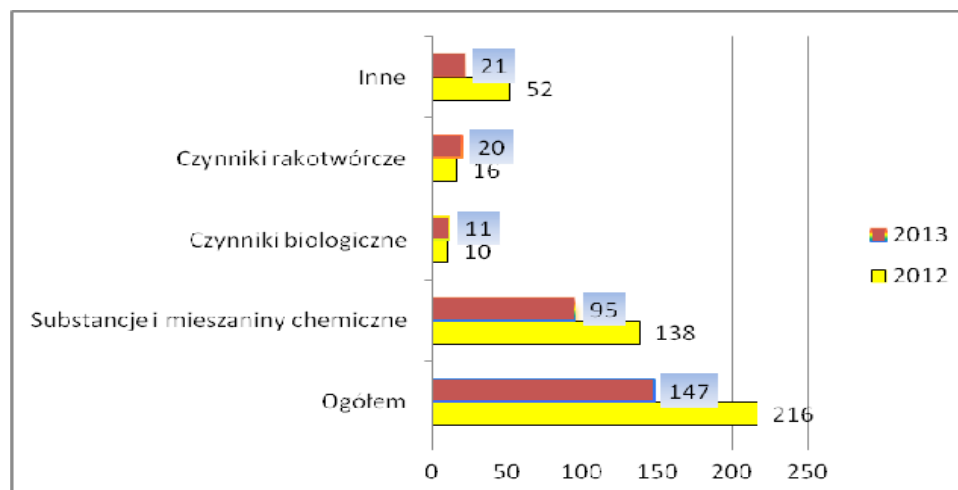
Wykres nr 14. Struktura zatrudnienia w nadzorowanych zakładach pracy w latach 2012 – 2013

W trakcie prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego zwracano uwagę na przestrzeganie przez pracodawców przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, ekspozycję i narażenie pracowników na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, stan sanitarny zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz realizację wcześniej wydanych nakazów.

Zdjęcie nr 6 . Firma LUMAG Sp. z o.o. w Budzynie, produkująca klocki hamulcowe

W 2013 roku przeprowadzono 147 kontroli sanitarnych u 138 przedsiębiorców (w roku ubiegłym 216 w 147 zakładach). Nadzorem sanitarnym objęto 40,12% zewidencjonowanych obiektów (w 2012 roku – 42,98%). Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie szkodliwych czynników biologicznych, stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, stosowania i przechowywania substancji i mieszanin chemicznych oraz produktów biobójczych, a także wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej szczególnie tam, gdzie występowały czynniki szkodliwe i rakotwórcze oraz na realizację nakazów wydanych przez PIS i Państwową Inspekcję Pracy. Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin.

Wykres nr 15. Kontrole w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w latach 2012 – 2013

Jednym z zadań wiodących higieny pracy była kontynuacja zapoczątkowanych w roku 2012 kontroli warsztatów samochodowych. W 2013r. przeprowadzono 21 kontroli (w 2012r. przeprowadzono 17 kontroli). Pośród warsztatów samochodowych na terenie powiatu chodzieskiego były 3 warsztaty samochodowe specjalizujące się w naprawach samochodów ciężarowych, zatrudniające powyżej 10 pracowników. W większości zakładów prowadzone były naprawy samochodów osobowych lub półciężarowych, w których pracują sami właściciele i kilku pracowników lub uczniów. Na skontrolowanych w 2013 roku 21 warsztatów samochodowych w 7 zakładach pracował sam właściciel. Nie stwierdzono nieprawidłowości. W czasie kontroli stwierdzono, że następuje systematyczna poprawa warunków pracy poprzez wymianę starych maszyn i urządzeń na nowe między innymi dzięki działalności informacyjnej i edukacyjnej prowadzonej przez PSSE w Chodzieży skierowanej do właścicieli warsztatów samochodowych.

Postępowanie administracyjne w higienie pracy

W 2013 roku wydano 6 decyzji merytorycznych, z tego 2 decyzje dotyczyły przedłużenia terminu wykonania decyzji. Nakazy w decyzjach dotyczyły: przedstawienia wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (4 nakazy), urządzenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych zgodnie z obowiązującymi przepisami (1 nakaz), przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego (1 nakaz), sporządzenia rejestru prac w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi (1 nakaz), sporządzenia rejestru pracowników będących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi (1 nakaz), złożenia informacji o czynnikach rakotwórczych występujących na stanowiskach pracy (1 nakaz).

3 decyzje wydane w 2013r. zostały zrealizowane. Postępowanie administracyjne w stosunku do 3 pozostałych decyzji przedstawiało się następująco: termin realizacji 1 decyzji dotyczący urządzenia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych zgodnie z obowiązującymi przepisami upłynął w dniu 31.12.2013r. (nie została wykonana kontrola sprawdzająca), termin wykonania 1 decyzji dotyczący przeprowadzenia pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego został wyznaczony na 31.01.2014r. oraz 1 decyzja dotycząca wykonania pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy nie została wykonana w wyniku czego wydano upomnienie.

1 decyzja wydana w 2010r. została wykonana częściowo w 2013r. (został wykonany tylko nakaz dotyczący doprowadzenia do właściwego stanu technicznego pomieszczeń produkcyjnych) a terminy wykonania pozostałych punktów (6 nakazów) dotyczących doprowadzenia

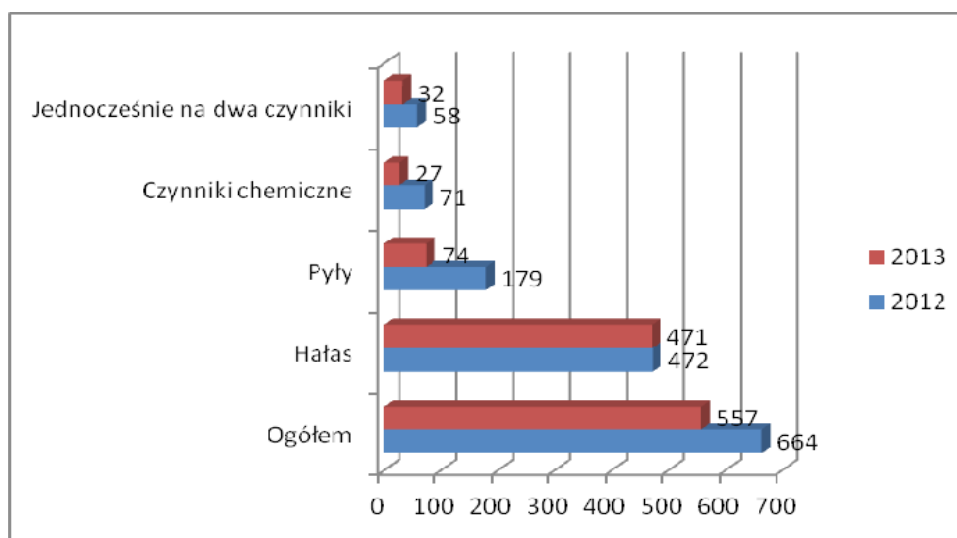
do właściwego stanu technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych zostały wydłużone na koniec 2013 roku oraz na 2014 rok.

W grudniu 2013 roku wydano 1 upomnienie (w 2014 roku prowadzone będzie dalsze postępowanie administracyjne). Dotyczyło one wykonania badań i pomiarów czynników szkodliwych. Nie wystawiono tytułów wykonawczych ani postanowień o nałożeniu grzywny. Mandatów karnych nie nałożono.

Narażenie na czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia

Przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia stwierdzono w 66 zewidencjonowanych obiektach (62 było w roku poprzednim).

W warunkach narażenia na czynniki szkodliwe, przy przekroczeniach normatywów higienicznych pracowało 557 osób co stanowi 7,68% ogółu zatrudnionych. Najwięcej pracowników narażonych było na ponadnormatywny hałas - 471 osób (84,6% ogółu narażonych), pyłów przemysłowych – 74 osoby (13,3% ogółu narażonych), czynników chemicznych - 27 osób (4,8% ogółu narażonych), mikroklimatu gorącego 28 osób. Jednocześnie pracujących w warunkach przekroczenia dwóch czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy było 32 pracowników (5,7% ogółu narażonych). W warunkach narażenia na czynniki uciążliwe tj. niespełnienia norm mikroklimatu umiarkowanego pracowały 22 osoby (0,3% ogółu zatrudnionych) oraz niezgodnego z normą oświetlenia pracowało 354 osób (4,9% ogółu zatrudnionych).

Wykres nr 16. Liczba osób pracujących w przekroczeniach najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w latach 2012 – 2013

Ogólna liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia zmniejszyła się o 107 osób. Spadek liczby osób pracujących w warunkach przekroczenia spowodowany był modernizacją parku maszynowego, rozśrodkowaniem produkcji, wprowadzaniem automatyzacji i hermetyzacji procesów produkcyjnych oraz nowych systemów ochrony zbiorowych (tj. wentylacji lub odciągów). Zakłady zaopatrywały również pracowników w atestowane i odpowiednie dobrane środki ochrony indywidualnej (np. ochronniki słuchu, rękawice, maski).

Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznej znajdowały się 34 zakłady, w których

występowały substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym. Najliczniejszą grupę stanowiły zakłady zajmujące się produkcją wyrobów z drewna (pył drewna twardego), stacje paliw (benzen będący składnikiem paliw) oraz zakład produkujący dętki (benzen, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne występujące w sadzy oraz olejach używanych jako zmiękczacze).

W 2013 roku przeprowadzono kontrole sanitarne w 17 zakładach (w roku ubiegłym w 15 obiektach), w których w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym pracowało 529 osób (w tym 122 kobiety). Skontrolowano również 1 firmę zajmującą się transportem wyrobów zawierających azbest oraz 2 firmy w trakcie usuwania pokryć dachowych z eternitu. Zwracano uwagę na bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników, wyposażenie w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, jak również posiadanie oceny ryzyka zawodowego oraz odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi i odpowiednich procedur.

W zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi

Na terenie powiatu chodzieskiego nie było zakładów, w których wykorzystywane były w produkcji czynniki biologiczne zakwalifikowane do grupy 3 lub 4. W wyniku oceny ryzyka zawodowego stwierdzono możliwość występowania szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 2 i 3 w 73 zakładach (z tego w 49 zakładach zajmujących się produkcją żywności, 4 laboratoriach – analitycznych i bakteriologicznym, oraz 20 pozostałych zakładach zajmujących się gospodarką odpadami, gospodarką leśną). W 10 skontrolowanych zakładach potencjalnie narażone na działanie czynników biologicznych były 193 osoby. Na działanie szkodliwych czynników biologicznych narażeni byli pracownicy zatrudnieni przy produkcji żywności, mleka, hodowli zwierząt, produkcji pasz, hodowli drobiu, produkcji wyrobów masarskich, produkcji pieczywa, wyrobów cukierniczych, prowadzeniu analiz materiału pobranego od pacjentów, przy leczeniu oraz pielęgnacji chorych pacjentów, podczas prac związanych ze zbiórką odpadów komunalnych, oczyszczaniu ścieków, prowadzeniu gospodarki leśnej. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż pracodawcy podejmowali szereg działań profilaktycznych zmniejszających narażenie pracowników, m.in. zapewnili środki ochrony indywidualnej, środki do odkażania skóry, opracowali procedury i instrukcje bezpiecznego postępowania z szkodliwymi czynnikami biologicznymi oraz proponowali pracownikom profilaktyczne szczepienia ochronne (np. przeciw WZW typu B).

Nadzór nad substancjami i preparatami niebezpiecznymi, prekursorami narkotyków

W ramach bieżącego nadzoru nad substancjami i ich mieszaninami przeprowadzono 95 kontroli w podmiotach zajmujących się produkcją, wprowadzaniem do obrotu, stosowaniem oraz dystrybucją substancji i mieszanin chemicznych, prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, produktów biobójczych, środków ochrony roślin oraz detergentów. Z tego 19 kontroli przeprowadzono w ramach akcji dotyczącej przestrzegania przepisów przy wprowadzaniu denaturatu do obrotu.

W skontrolowanych zakładach znajdujących się w ewidencji HP zatrudnionych było 3723 pracowników. W kontakcie z substancjami i preparatami chemicznymi na stanowiskach pracy, na których przeprowadzono pomiary pracowało 570 pracowników. W warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń substancji chemicznych pracowały 24 osoby w 3 zakładach.

Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami były nieaktualne karty charakterystyk substancji i preparatów chemicznych (najczęściej w punkcie 15 przytoczone były nieaktualne przepisy prawne).

Tematyka kontroli	2012 r.	2013r.
Substancje i preparaty chemiczne (wprowadzający do obrotu i stosujący)	138	95
Prekursory kategorii 2 i 3	10	4
Produkty biobójcze	13	10
Ogółem	161	161

Tabela nr 4 . Kontrole w zakresie nadzoru nad chemikaliami

Rok	Ogółem	Producenci	Importerzy	Dalsi użytkownicy – formulatorzy (producenci mieszanin)	Dystrybutorzy
2012	57	4	0	3	50
2013	57	4	0	3	50

Tabela nr 5 . Liczba wprowadzających do obrotu substancje i preparaty chemiczne

Systematycznie poprawia się znajomość prawa wśród podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących chemikalia, czego wynikiem jest zmniejszenie liczby stwierdzonych uchybień oraz lepsza jakość powstających dokumentów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin.

Na terenie powiatu chodzieskiego nie było producentów produktów biobójczych. PPIS w Chodzieży nie posiadał informacji dotyczących sprzedaży internetowej produktów biobójczych przez podmioty gospodarcze lub osoby prywatne mające swoją siedzibę na terenie powiatu chodzieskiego.

Na terenie nadzorowanym przez PSSE w Chodzieży nie było producentów ani importerów prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3. W 2013 roku nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie obrotu prekursorami narkotyków.

Substancja	Legalny cel użycia	Ilość	Jednostka	Kategoria prekursorów narkotyków
nadmanganian potasu	dezynfekcja	150	kg	2
metyletyloketon	inne	107	l	3
kwas siarkowy	analizy chemiczne	90	l	3
kwas siarkowy	procesy galwaniczne	187	l	3
kwas siarkowy	inne	3 866 655	l	3
aceton	analizy laboratoryjne	66	l	3
aceton	handel	309	l	3
aceton	inne	1020	l	3
kwas solny	mycie, czyszczenie	2630	l	3
kwas solny	analizy laboratoryjne	1	l	3

Tabela nr 6 . Zużycie prekursorów narkotyków w 2013r.

Choroby zawodowe

PPIS w Chodzieży w 2013r. otrzymał 1 zgłoszenie choroby zawodowej wymienionej w poz. 15.2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 105, poz. 869) tj. przewlekłą chorobę narządu głosu spowodowaną nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat: wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych.

Numer wykazu	Rodzaj choroby zawodowej	Liczba chorób zawodowych				
		2009	2010	2011	2012	2013
1	Zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	0	0	0	0	1 ^{*)}
15	Przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym	1	1	0	0	1
3	Pylica krzemowa płuc	1	1	0	0	0
26	Choroba zakaźna – borelioza z Lyme	0	1	0	0	0
26	Wirusowe zapalenie wątroby typu C	0	0	1	0	0
Razem		2	3	1	0	2

^{*)} – decyzja nieprawomocna w związku z toczącym się postępowaniem administracyjnym z powodu odwołania się zakładu pracy.

Tabela nr 7. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2009 – 2013

W 2013r. zostały wydane 2 decyzje administracyjne stwierdzające chorobę zawodową. Jedna dotyczyła przewlekłej choroby narządu głosu spowodowanej nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat: wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych i stała się prawomocna. W sprawie drugiej decyzji dotyczącej zatrucia ostrego lub przewlekłego lub ich następstw wywołanych przez substancje chemiczne toczy się postępowanie administracyjne w związku z odwołaniem się zakładu pracy. W 2013r. nie wydano żadnej decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

WNIOSKI

1. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 6 decyzji administracyjnych. Najwięcej uchybień dotyczyło braku aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia oraz nieprzestrzegania przepisów w związku z występowaniem czynników rakotwórczych na stanowiskach pracy.
2. Zostały wydane 2 decyzje administracyjne stwierdzające choroby zawodowe z tego jedna decyzja administracyjna stała się prawomocna a w sprawie drugiej decyzji toczy się w dalszym ciągu postępowanie administracyjne w związku z odwołaniem się zakładu pracy.
3. W wyniku podjętych działań przez inspekcję sanitarną w zakresie kontroli denaturatu zawierającego ponadnormatywną zawartość metanolu oraz innych produktów zawierających metanol nie zanotowano na terenie powiatu chodzieskiego zatruc śmiertelnych metanolem ani nie było podejrzeń o takie zatrucia.
4. Zmniejszyła się ogólna liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN. Spadek liczby osób pracujących w warunkach przekroczenia spowodowany był modernizacją parku maszynowego, rozśrodkowaniem produkcji, wprowadzaniem automatyzacji i hermetyzacji procesów produkcyjnych oraz nowych systemów ochron

zbiorowych i odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej.

IX. Obiekty nauczania i wychowania oraz całodobowego pobytu dzieci i młodzieży

W 2013 roku na terenie powiatu chodzieskiego nadzorem objęto 87 placówek nauczania i wychowania, w tym: przedszkola, szkoły wszystkich typów, warsztaty szkolne, internat, placówki z pobytem dziennym i całodobowym oraz 19 placówek letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży (w okresie ferii zimowych nie zorganizowano żadnej formy wypoczynku). Łącznie przeprowadzono 124 kontrole, podczas których sprawdzano stan techniczny i sanitarno-porządkowy. W 5 placówkach zmierzono 274 stanowisk pracy ucznia, w 3 szkołach przeprowadzono ocenę 15-tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. W 17 szkołach i w 26 przedszkolach podczas kontroli szczególną uwagę poświęcono warunkom sanitarno-technicznym szkolnych boisk sportowych i placów zabaw, w 17 szkołach wentylacji pomieszczeń a w 7 warunkom do utrzymania higieny.

Higiena procesu nauczania

Głównym kierunkiem działania w 2013r. był wzmożony nadzór sanitarny nad szkołami w zakresie wentylacji pomieszczeń. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na rodzaj wentylacji w poszczególnych pomieszczeniach budynków szkolnych. Na 17 skontrolowanych szkół w dwóch szkołach tj. 11,8% była wyłącznie wentylacja naturalna. Obie szkoły mieściły się w budynkach budowanych przed 1900 rokiem i brak w nich przewodów wentylacyjnych. Obydwa budynki figurują w rejestrze zabytków. W czterech budynkach szkolnych tj. 23,5% była wyłącznie wentylacja grawitacyjna. Trzy z nich były szkołami typu wiejskiego. W szkołach tych nie było pracowni chemicznych, w trzech z nich była tylko zastępcza sala gimnastyczna. We wszystkich pomieszczeniach ponad 50% okien było otwieranych, wobec czego wentylacja w tych salach spełniała wymogi sanitarne. W pozostałych 11 budynkach szkolnych tj. 64,7% występowały dwa rodzaje wentylacji. Część dydaktyczna budynków szkolnych posiadała wentylację grawitacyjną, część sportowa budynków wraz z zapleczem sanitarno-higienicznym wentylację mechaniczną.

Na 23 będące pod nadzorem szkoły skontrolowano 22 (jedna uruchomiona została od 1.09.2013r.) 16 szkół zapewniło miejsce na podręczniki w sposób zgodny z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (DZ. U. z 2003r. Nr 6 poz.69 z późniejszymi zmianami), w 5 takie warunki zabezpieczono wszystkim uczniom, w tym dwie szkoły wyposażone zostały w indywidualne, zamykane szafki dla uczniów. Jedna szkoła ponadgimnazjalna nie zapewniła miejsca na podręczniki i przybory szkolne. Była to niepubliczna, działająca samodzielnie, ponadgimnazjalna szkoła zawodowa. Dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów nie widział takiej potrzeby. Uczniowie przychodzili do szkoły wyłącznie z niezbędnymi podręcznikami i przyborami, a waga plecaków uczniów nie stanowiła zagrożenia dla ich prawidłowej postawy.

W żadnej ze szkół nie występowało zjawisko zagęszczenia w oddziałach klasowych. Jednak w szkołach typu miejskiego (dwie działające samodzielnie szkoły podstawowe w Chodzieży), z uwagi na oszczędności ograniczono liczbę oddziałów klasowych kosztem ich liczebności, która wynosiła 25-30 uczniów. W szkołach tych od wielu już lat realizowany był dwuzmianowy system nauczania. System ten dotyczył wyłącznie uczniów klas I-III. Sytuacja ta spowodowana była faktem, że pomimo niżu demograficznego liczba oddziałów klasowych była wyższa od liczby pomieszczeń do nauki.

Tylko dwie szkoły po przeprowadzonych w latach poprzednich remontach wskutek których zyskały dodatkowe sale lekcyjne były przygotowane do przyjęcia uczniów 6-letnich. W szkołach tych uruchomione zostały też świetlice wyłącznie dla uczniów klas młodszych. 4 szkoły posiadały warunki lokalowe pozwalające uruchomić dodatkowe oddziały klasowe, natomiast w pozostałych 12 placówkach brakowało wolnej przestrzeni do zaadaptowania na potrzeby dodatkowych sal lekcyjnych. Na terenie powiatu chodzieskiego 2013r. nie były prowadzone żadne prace mające na celu przygotowanie szkół do uruchomienia dodatkowych oddziałów klasowych. W szkołach mniejszych typu wiejskiego rozważana też była możliwość przyjmowania dzieci 6 i 7-letnich do jednego oddziału klasowego.

W 5 szkołach przeprowadzono higieniczną ocenę rozkładu zajęć lekcyjnych.

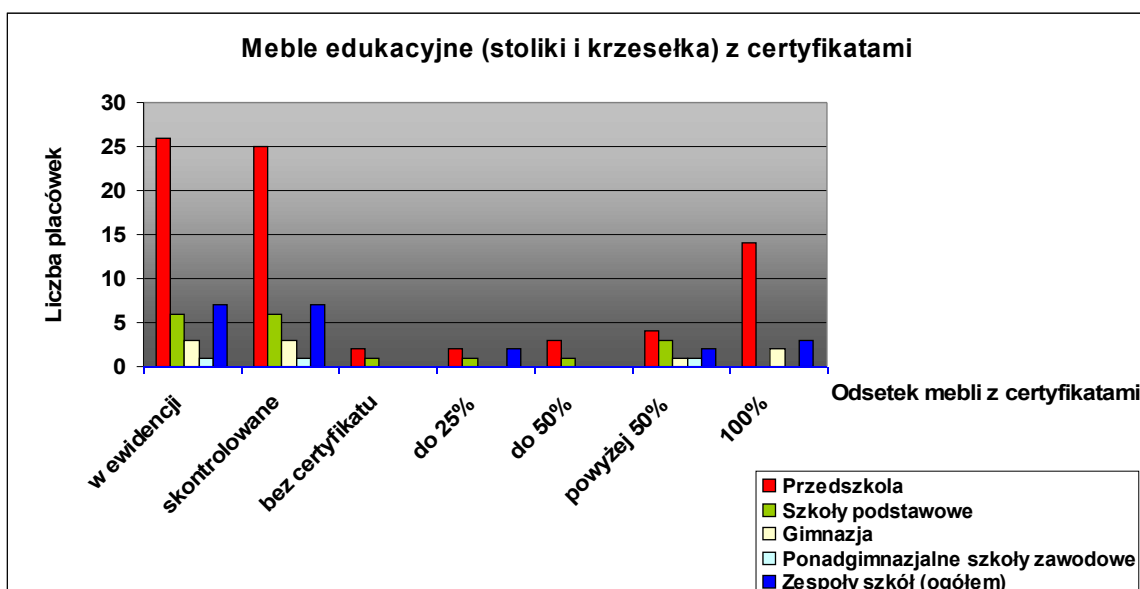
Czynnik badany	Skontrolowanych		Przedszkola		Szkoły podstawowe		Gimnazja		Szkoły ponadgimnazjalne	
			2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Tygodniowy rozkład zajęć	Rozkładów	liczba	0	0	0	35	0	26	0	0
		% niezgodny z normą	0	0	0	17,1	0	3,8	0	0
Meble	dzieci korzystających z umeblowania	liczba	62	145	134	129	32	0	0	0
		% siedzących nieprawidłowo	17,7	4,1	5,97	7,0	0	0	0	0

Tabela nr 8 . Warunki higieny procesu nauczania w obiektach szkolnych

Na 61 ocenionych tygodniowych rozkładów lekcji nieprawidłowości stwierdzono w 7 (tj.11,5%). Odsetek nieprawidłowych rozkładów zajęć lekcyjnych utrzymywał się w latach 2012-2013 na porównywalnym poziomie. Uwagi kierowane do dyrektorów szkół podstawowych dotyczyły głównie nieuwzględnienia zaleceń w zakresie różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia oraz braku zajęć z elementami ruchu w każdym dniu nauki. W trzech szkołach podstawowych stwierdzono nieprawidłowości dotyczące występującej zmianowości (głównie w klasach I-III), a zatem braku stałej godziny rozpoczynania zajęć lekcyjnych. Sytuacja ta miała miejsce w szkołach, w których liczba pomieszczeń do nauki niższa od liczby oddziałów klasowych.

W stosunku do roku poprzedniego odnotowano poprawę w wyposażeniu przedszkoli w meble edukacyjne. W placówkach przedszkolnych w porównaniu do roku 2012 odsetek dzieci zajmujących prawidłowe stanowiska pracy wzrósł o ok. 14% .

Szkoły podstawowe w dalszym ciągu powinny dokonywać zakupów nowych stolików i krzesełek. Uporządkowanie i odpowiednie wykorzystanie mebli istniejących oraz stały monitoring zajmowanych przez uczniów miejsc prowadzony przez nauczycieli nie poprawi sytuacji.

Wykres nr 18. Zaopatrzenie placówek w meble (krzesła i stoliki) certyfikowane

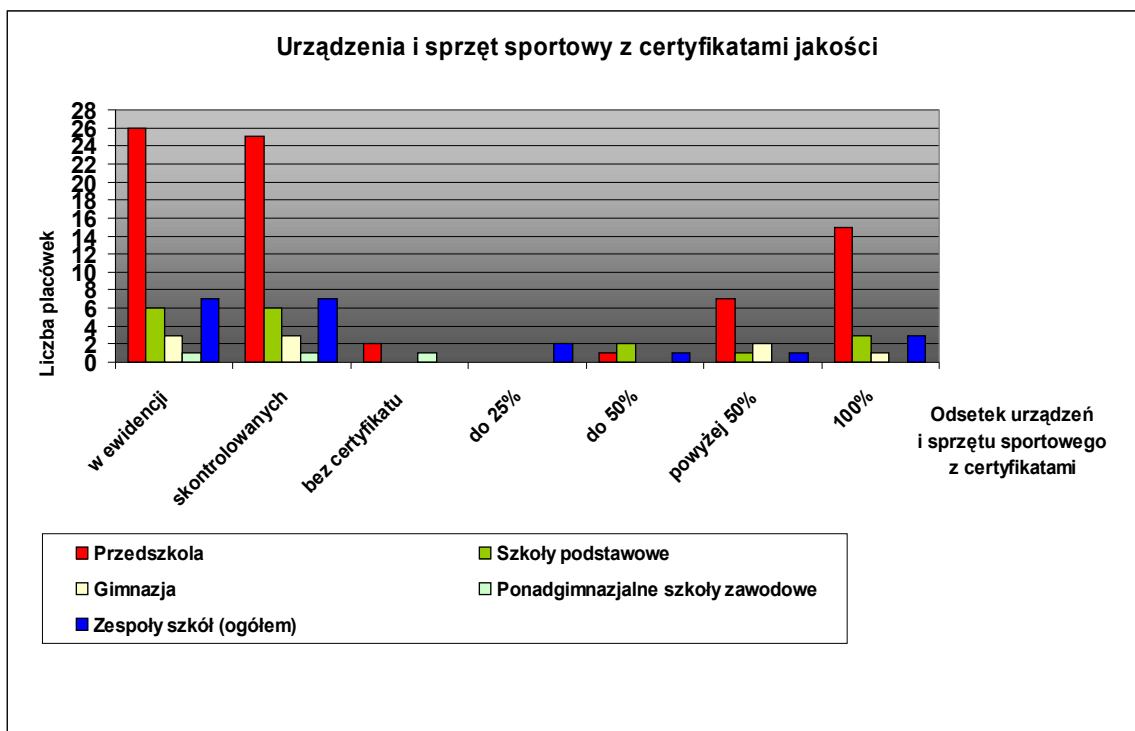
Po przeprowadzonych kontrolach wydano w 2013r. 7 decyzji merytorycznych. Decyzje te miały na celu poprawę stanu technicznego budynków, a dotyczyły: przedszkoli (3 decyzje), szkół podstawowych (2 decyzje), gimnazjum (1 decyzja) i obiektów innych (1decyzja).

Wyszczególnienie			Liczba zakładów		%	
			2012	2013	2012	2013
Nieprawidłowy stan techniczno-sanitarny			1	1	1,0	1,5
Warunki do utrzymania higieny	Ponadnormatywna liczba uczniów przypadająca na	urządzenie ustępowe	1	1	1,0	1,5
		umywalkę	1	1	1,0	1,5
Brak warunków do prowadzenia żywienia			23	24	24,2	35,3

Tabela nr 9 . Stan sanitarno-techniczny zakładów nauczania i wychowania w 2012 i 2013r.

Na terenie powiatu brak jest placówek posiadających ubikacje zewnętrzne.

Poprawie uległy warunki do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego w dużych zespołach szkół. Wybudowane w latach poprzednich hale sportowe umożliwiały prowadzenie lekcji na trzech boiskach równocześnie. Rozwiązanie to zabezpieczało w 100% potrzeby poszczególnych szkół. Większość szkolnych boisk sportowych wyposażonych było nadal w stary, niecertyfikowany sprzęt i urządzenia. W 2013r stwierdzono, że w jednym z zespołów szkół brak sali gimnastycznej i boisk sportowych. Uczniowie tego zespołu szkół jak i dwóch innych szkół podstawowych uczestniczyli w odpłatnych zajęciach wychowania fizycznego na basenie kąpielowym.

Wykres nr 19. Zaopatrzenie placówek w urządzenia i sprzęt sportowy z certyfikatami

Tylko jedną ze szkół można było określić mianem szkoły w pełni dostosowanej do potrzeb ucniów niepełnosprawnych, ponieważ posiadała możliwości swobodnego przemieszczania się wewnątrz budynku, dostęp z zewnątrz do budynku oraz przystosowane ubikacje. Był to Zespół Szkół w Szamocinie. Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja posiadały wejścia do budynku dostosowane dla uczniów niepełnosprawnych za pomocą podjazdów lub wejście było na parterze, bez barier architektonicznych. W pozostałych szkołach istniały ograniczenia wewnątrz budynku w postaci:

- braku możliwości przemieszczania się uczniów na wózkach między kondygnacjami
- braku przystosowanej ubikacji.

Na 18 placówek szkolnych w 5 ubikacje były wyłącznie przy halach sportowych/salach gimnastycznych, w 1 ubikacja usytuowana była na piętrze budynku, w 1 na parterze budynku (obydwa budynki piętrowe i bez windy), w 11 brak dostosowanej ubikacji.

2 placówki funkcjonowały w budynkach parterowych, w 1 placówce była możliwość wejścia do szkoły przez halę sportową i przy pomocy podnośnika przedostania się wyłącznie na parter budynku dydaktycznego szkoły (Margonin), w 1 placówce była możliwość swobodnego przemieszczania się uczniów pomiędzy kondygnacjami (Szamocin), w pozostałych 14 szkołach brak schodolazów, podnośników lub wind.

Tylko w 8 (tj. 44%) na 18 placówek nauczania funkcjonował gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w pozostałych placówkach dochodząca raz na dwa tygodnie pielęgniarka posiadała tylko wyznaczone miejsce do pracy, którym najczęściej był pokój nauczycielski. Opieki tej brak we wszystkich przedszkolach funkcjonujących na terenie powiatu chodzieskiego.

Współpraca z innymi instytucjami

W okresie wakacji szkolnych wspólnie z pracownikami Powiatowej Komendy Policji w Chodzieży przeprowadzono 5 kontroli placówek wypoczynku letniego.

WNIOSKI

1. Podjąć działania mające na celu przygotowanie pomieszczeń w szkołach podstawowych dla dzieci 6-letnich.
2. Boiska szkolne należy wyposażać w urządzenia i sprzęt sportowy posiadający certyfikaty jakości.
3. Kontynuować dostosowywanie placówek nauczania do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

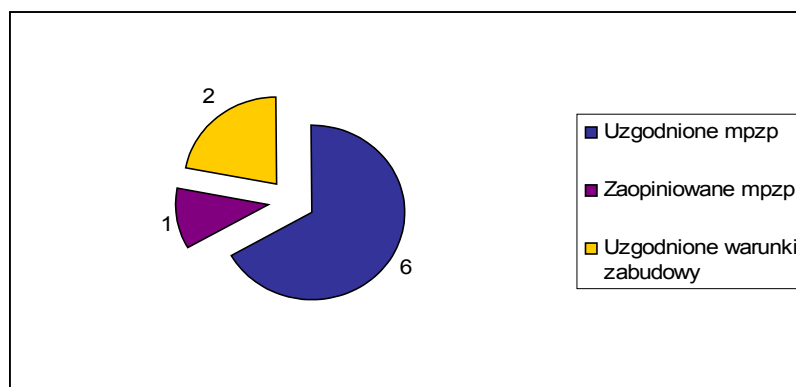
X. Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W 2013r. do zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wpłynęło ogółem ok. 180 pism, wniosków i informacji.

Ogółem wydano:

postanowień - 9, w tym dotyczących:

1. uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późniejszymi zmianami) - 6
2. zaopiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 poz. 647 z późniejszymi zmianami), dla których uchwała o przystąpieniu do sporządzenia lub zmiany miejscowego planu zagospodarowania lub studium zagospodarowania terenu została podjęta przed dniem 21.10.2010r. - 1
3. uzgodnienia warunków zabudowy zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity z 2011r. Dz. U. Nr 212 poz. 1263 z późniejszymi zmianami) - 2.

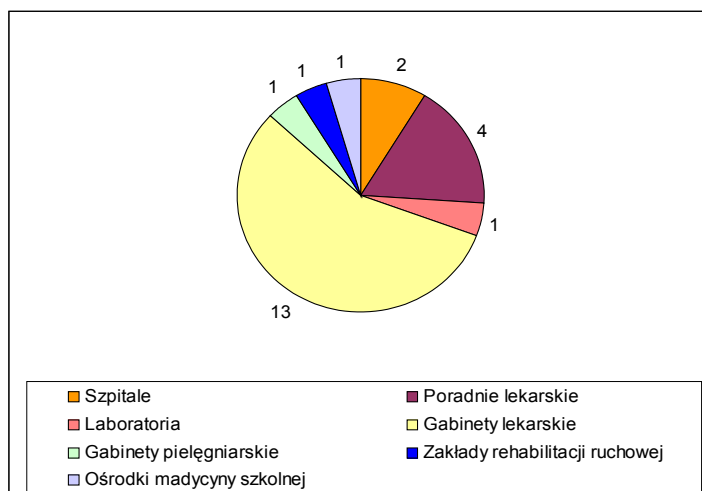
* mpzp – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Wykres nr 20. Opinie wydane w 2013r. w formie postanowienia

decyzji - 62, w tym:

1. decyzji dotyczących zaopiniowania dostosowania pomieszczeń podmiotów leczniczych - 14, w tym:
  - ♦ dla podmiotu prowadzącego działalność leczniczą polegającą na świadczeniu usług zdrowotnych szpitalnych - 2
  - ♦ dla podmiotów prowadzących inny rodzaj działalności leczniczej – 12 tj.:
    - poradni lekarskich - 3
    - laboratorium - 1

- gabinetów lekarskich - 6
- gabinetu pielęgniarki - 1
- zakładu rehabilitacji ruchowej – 1

* 9 z ww. decyzji wydanych zostało przez pracowników higieny komunalnej

Wykres nr 21. Wszystkie opinie w formie decyzji* wydane w 2013r. dla podmiotów leczniczych, dotyczące spełnienia przez nie wymogów sanitarno-higienicznych

2. decyzji płatniczych – 48.

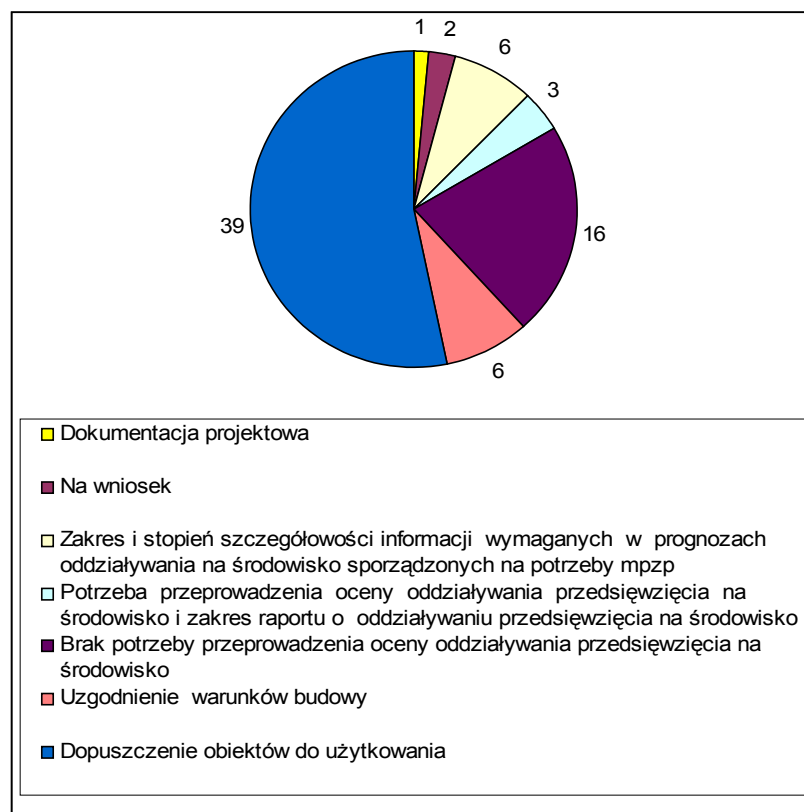
Ponadto 9 decyzji na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739), wydała higiena komunalna. Były to decyzje dla:

- ♦ ośrodka medycyny szkolnej - 1
- ♦ gabinetów lekarskich - 7
- ♦ poradni lekarskiej - 1.

opinii sanitarnych – 73 (72 pozytywne , 1 negatywna)

Opinie te dotyczyły:

1. dokumentacji projektowej gabinetu kosmetycznego – 1
2. warunków zdrowotnych i sanitarnych obiektów, wydawanych na wniosek stron - 2
w tym: dla szkolnego schroniska młodzieżowego (opinia negatywna) oraz sali gimnastycznej z zapleczem
3. zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania - 6
4. potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby, zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko - 3
5. braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko- 16
6. uzgodnienia warunków budowy, wydanych na podstawie prognozy oddziaływania na środowisko - 6

Wykres nr 22. Opinie wydane w 2013r.

7. dopuszczenia obiektów do użytkowania - 39

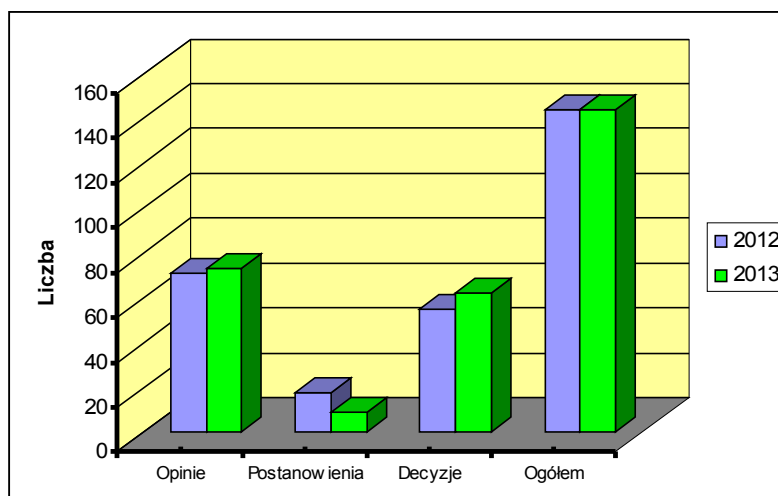
- ♦ obiektów produkcyjnych i socjalno biurowych przy obiektach produkcyjnych (zakład produkcji klocków hamulcowych, zakład produkcji części do sprzętu AGD, fabryka papieru, palarnia kawy, hala recyklingu opon, zakład produkcji elementów stalowych i wyrobów ze stali, zakład produkcji wędlin) - 7
- ♦ pomieszczeń usługowych (sklepy - 6, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne - 7, restauracja - 1, zakłady rehabilitacji - 2, hala sprzedaży samochodów i autobusów -1) - 17
- ♦ obiektu agroturystycznego - 1
- ♦ świetlicy wiejskiej - 1
- ♦ siedziby ochotniczej straży pożarnej - 1
- ♦ pomieszczenia schroniska młodzieżowego - 1
- ♦ obiektów do prowadzenia działalności leczniczej - 5
- ♦ przedszkoli - 3
- ♦ internatu - 1
- ♦ pomieszczeń przystanku PKS - 1
- ♦ łącznika przeznaczonego dla domu kultury - 1.

4. Wykonano 60 wizji i kontroli w terenie, w tym m. in. 3 oględziny obiektów w trakcie budowy. Czynności kontrolne przed dopuszczeniem tych obiektów do użytkowania na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity z 2013r. poz. 1409), przeprowadzane były w ustawowym terminie 14 dni od daty zawiadomienia. W trakcie oględzin obiektów przed rozpoczęciem ich użytkowania, zwracano uwagę na zgodność wykonania obiektów z zatwierdzonym do realizacji projektem. Większość projektów była uzgodniona pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnienia były wykonywane przed rozpoczęciem realizacji obiektu, albo w trakcie realizacji w przypadku wprowadzenia zmian, które mogły mieć wpływ na stan sanitarny i higieniczny pomieszczeń. Do projektów, w trakcie realizacji inwestycji nie były wprowadzone zmiany, które pogorszyłyby warunki sanitarno-higieniczne na obiekcie. W obiektach zapewnione zostały wymagane

warunki higieniczne i zdrowotne. Obiekty wykonane zostały starannie, estetycznie i funkcjonalnie. Zastosowano materiały i wyroby budowlane posiadające wymagane dokumenty potwierdzające dopuszczenie ich do obrotu i do stosowania. W obiektach zapewniona została właściwa ich wentylacja. Woda doprowadzona do obiektów pod względem bakteriologicznym spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. Nr 61, poz. 417 z późniejszymi zmianami).

WYSZCZEGÓLNIENIE SPRAW		ROK	
		2012r.	2013r.
Ogółem uzgodniono i zaopiniowano w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych		144	144
w tym w drodze opinii sanitarnych	zaopiniowanie dokumentacji projektowych	4	1
	opinie dotyczące konieczności wykonania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i określenie jego zakresu	20	19
	opinie dotyczące zakresu informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko - miejscowe plany zagospodarowania	11	6
	opinie dotyczące spełnienia warunków sanitarno-higienicznych przez placówki opiekuńczo-wychowawcze i podobne	2	2
	Opinie wydawane w związku z uczestniczeniem w czynnościach związanych z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych	34	39
	Opinie dotyczące uzgodnienia warunków realizacji inwestycji na podstawie prognozy oddziaływania inwestycji na środowisko	1	6
w drodze postanowienia	uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania	1	2
	zaopiniowanie miejscowego planu zagospodarowania	1	1
	uzgodnienie miejscowego planu zagospodarowania	15	6
w drodze decyzji	opinie o spełnieniu wymagań przez pomieszczenia i urządzenia podmiotów prowadzących działalność leczniczą	12	14
	decyzje płatnicze	43	48

Tabela nr 10. Porównanie liczby spraw uzgodnionych i zaopiniowanych w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych przez zapobiegawczy nadzór sanitarny w roku 2012 i 2013

Wykres nr 23. Porównanie liczby spraw uzgodnionych i zaopiniowanych w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych przez zapobiegawczy nadzór sanitarny w roku 2012 i 2013

WNIOSKI

1. Współpraca z komórkami bieżącego nadzoru sanitarnego PSSE była bardzo dobra; opinie i postanowienia wydawane były po uzyskaniu wyjaśnień, uzupełnień i właściwej interpretacji zagadnień dotyczących sprawy przez pracowników poszczególnych komórek PSSE.
2. Dobrze przebiegała współpraca z administracją samorządową; konsultacje z pracownikami administracji ułatwiały podejmowanie decyzji w skomplikowanych sprawach.
3. Problemem w pracy Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego jest brak rozporządzeń określających wymagania sanitarno-higieniczne dla obiektów o różnym przeznaczeniu oraz brak jasnego i wyraźnego odnośnika o stosowaniu wszystkich przepisów prawa budowlanego i rozporządzeń z ww. prawem współpracujących, przy opiniowaniu obiektów pod kątem wymagań sanitarnych i higienicznych; w dalszym ciągu brak jest w ustawach zasad jednoznacznie określających kompetencje poszczególnych organów inspekcji sanitarnej przy opiniowaniu i uzgadnianiu planów zagospodarowania.

XI. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia (OZ i PZ)

Przedsięwzięcia prozdrowotne w powiecie chodzieskim realizowano głównie na podstawie wytycznych GIS i WSSE w Poznaniu. W związku z tym realizowano głównie programy ogólnopolskie i wojewódzkie. Wzorem lat ubiegłych, priorytetowym działaniem w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w 2013 roku była realizacja Programu Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. W dalszej kolejności realizowano programy lokalne i akcje profilaktyczne, organizowane przez PSSE w Chodzieży lub współorganizowane z innymi instytucjami z terenu powiatu. Były to programy ogólnopolskie:

1. Program Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

W 2013 roku na całokształt programułożyły się następujące działania:

Konkurs „Palić, nie palić - oto jest pytanie?” organizowany od wielu lat z inicjatywy WSSE w Poznaniu. Jego adresatami byli uczniowie klas V szkół podstawowych. Zadaniem uczestników konkursu było wykonanie exlibrisu promującego i upowszechniającego wśród dzieci styl życia wolny od nałogu tytoniowego.

Na etap powiatowy wpłynęło 6 prac konkursowych z 6 szkół. Laureatom konkursu wręczono dyplomy i nagrody, ufundowane przez PPIS w Chodzieży. Pracę, która zajęła I miejsce przesłano do WSSE w Poznaniu na etap wojewódzki. Laureaci konkursu zostali zaproszeni przez WSSE na finał wojewódzki konkursu do Multikina w Poznaniu.

Zdjęcie nr 7. Zwycięski exlibris, praca Dominika Wypchło z Zespołu Szkół im. W. Reymonta w Lipiej Górze. (autor zdjęcia: M. Ferfet, PSSE)

Program „Czyste powietrze wokół nas” zrealizowany w 10 przedszkolach powiatu. W tych przedszkolach nauczyciele przeprowadzali zajęcia dla dzieci z grup 0 i ich rodziców zgodnie ze scenariuszami zajęć, które otrzymali z PSSE. W związku z tym odbywały się pogadanki, prelekcje i zajęcia integracyjne z rodzicami, wykonywano ekspozycje i prace plastyczne, or-

ganizowano wycieczki. Wszystkie te działania miały spowodować wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy są narażone na przebywanie w otoczeniu osób palących.

Celem Programów: „Nie pal przy mnie proszę” dla uczniów szkół podstawowych oraz

*Zdjęcie nr 8. Zajęcia w ramach programu „Nie pal przy mnie proszę”,
Zespół Szkół w Lipiej Górze*

„Znajdź właściwe rozwiązanie” dla uczniów gimnazjum i starszych klas szkół podstawowych, było zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu. Szkoły były wyposażone w broszury z gotowymi scenariuszami zajęć nt. profilaktyki tytoniowej oraz plakaty i ulotki. Zaleceniem organizatora programu było podjęcie współpracy z rodzicami na rzecz działań programowych

Projekt Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń, realizowany od wielu lat, w gimnazjach całej Wielkopolski. Głównym jego działaniem jest przeszkolenie w zakresie problematyki tytoniowej niewielkiej (ok. 20 osób), wybranej grupy uczniów gimnazjum. W 2013 roku przeszkolono uczniów z Zespołu Szkół Licealno-Gimnazjalnych im. J. Wybickiego w Ratajach. Wiedzę zdobytą na szkoleniu uczniowie ci przekazywali następnie swoim rówieśnikom. PSSE w Chodzieży współpracowała z Młodzieżowymi Liderami Zdrowia m.in. podczas obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia.

Zdjęcie nr 9. Zajęcia warsztatowe z młodzieżą podczas szkolenia Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń, w Zespole Szkół Licealno-Gimnazjalnych w Ratajach, 5.11.2013r.

Akcje profilaktyczne: Światowy Dzień bez Tytoniu - 31 maja i Rzuć Palenie Razem z Nami (Światowy Dzień Rzucania Palenia) - 14 listopada organizowane corocznie dla ogółu społeczeństwa. W 2013 roku akcje te realizowano w formie wykładów, eventów, ekspozycji, poradnictwa i dystrybucji materiałów edukacyjnych, konkursów z nagrodami. U osób palących wykonywano pomiar wydychanego CO z płuc przy pomocy urządzenia smokerlyzer. W akcjach tych uczestniczyli Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń, angażując się w organizację działań edukacyjnych na terenie szkół gimnazjalnych. Poza tym do współpracy włączono szkoły ponadgimnazjalne, podmioty lecznicze, zakłady pracy, media lokalne oraz instytucje publiczne.

Projekt „Odświeżamy nasze miasta. Tobacco Free Cities (TOB3CIT)”, którego realizację rozpoczęto w Wielkopolsce w 2012r., a zakończono we wrześniu 2013r. był adresowany do osób dorosłych, a jego głównym celem była ochrona zdrowia mieszkańców Polski przed szkodliwym działaniem dymu tytoniowego. W 2013 roku odbyły się 3 narady Lokalnej Koalicji na rzecz realizacji projektu (skład której stanowili: PPIS w Chodzieży, Burmistrz Chodzieży, Straż Miejska w Chodzieży, Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży oraz Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. E.J. Zeylandów w Poznaniu, Szpital w Chodzieży).

Zdjęcie nr 10. Przedstawiciele Koalicji Lokalnej na rzecz realizacji Projektu „Odświeżamy nasze miasta. Tobacco Free Cities. (TOB3CIT)”, 4.12.2013

Współpraca PPIS i pozostałych członków lokalnej koalicji polegała głównie na przeprowadzaniu monitoringu miejsc publicznych (m. in. dworców PKP, PKS, przystanków komunikacji miejskiej, placów zabaw, obiektów sportowych, terenów placówek szkolnych i zakładów opieki zdrowotnej), pod kątem przestrzegania zakazu palenia i związanych z tym restrykcji. Straż Miejska w Chodzieży przekazywała do PSSE kwartalne raporty dotyczące ilości upomnień i grzywien nałożonych z tytułu nieprzestrzegania zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych.

Wyżej wymienione działania połączono z realizacją 2 lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych wśród dorosłej społeczności.

Przeprowadzono również szkolenie dla pracowników i pracodawców w zakładzie pracy KABAT Sp. J. w Budzynie, na którym przedstawiono skutki zdrowotne palenia tytoniu oraz przepisy prawne dotyczące przestrzegania palenia tytoniu w miejscach publicznych, w tym, w szczególności w zakładach pracy.

Adresaci projektu „Odświeżamy nasze miasta” otrzymali materiały informacyjne: poradniki ulotki, foldery oraz naklejki i tabliczki ZAKAZ PALENIA.

W toku prowadzonych obserwacji nie odnotowano drastycznych przypadków nieprzestrzegania zakazu palenia w miejscach publicznych, na terenie zakładów pracy, szkół lub podmiotów leczniczych.

Zdjęcia nr 11 i 12. Realizacja projektu „Odświeżamy nasze miasta. Tobacco Free Cities (TOB3CIT)” - Lokalna Kampania Społeczna na Rynku Chodzieskim, podczas Akcji ZDROWA SOBOTA, w dniu 31.08.2013r. (po lewej) oraz szkolenie dla pracowników w zakładzie KABAT Sp. J. w Budzynie, w dniu 9.09.2013r. (po prawej)

Ponadto, za pośrednictwem mediów lokalnych, strony internetowej PSSE oraz e-maili wysłanych do instytucji (min. zakładów pracy, szkół i podmiotów leczniczych), nagłośniono stanowisko GIS w sprawie stosowania elektronicznych papierosów (E-papierosów).

2. Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

Realizację programu rozpoczęto w 2013 roku, z inicjatywy GIS. Głównym celem programu było ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia.

Na stronie internetowej PSSE umieszczono zgodnie z poleceniem WSSE zakładkę (SWISS CONTRIBUTION) z bieżącymi informacjami dotyczącymi programu.

W 3 szkołach ponadgimnazjalnych powiatu rozpoczęto wdrażanie projektu „ARS czyli jak dbać o miłość?”, składającego się na realizację ww. programu. Ustalono ilość uczniów, którzy wezmą udział w projekcie oraz wytypowano szkolnych koordynatorów projektu. Działania programowe rozpoczną się w tych szkołach z początkiem roku 2014.

W dniu 14 listopada (przypadającego na Dzień Światowego Dnia Rzucania Palenia) przeprowadzono event w Supermarkecie INTERMARCHE w Chodzieży. Pracownicy PSSE w Chodzieży zorganizowali w tym obiekcie stoisko informacyjno-edukacyjne, na którym prowadzono: poradnictwo w zakresie programu; dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących profilaktyki tytoniowej; pomiar wydychanego CO przy pomocy urządzenia smokerlyzer oraz konkurs (pytania i odpowiedzi) z nagrodami - torbami ekologicznymi przekazanymi z WSSE.

□

Zdjęcie nr 13. Event, przeprowadzony w ramach realizacji Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych oraz z okazji. Światowego Dnia Rzucania Palenia, Supermarket INTERMARCHE w Chodzieży, 14.11.2013r.

4. „Trzymaj Formę

Program realizowany był w 9 szkołach podstawowych i 6 gimnazjach. Jego celem była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.

Tak, jak w latach ubiegłych program realizowali w szkołach nauczyciele, zwłaszcza nauczyciele biologii i wychowania fizycznego oraz pielęgniarce środowiskowo-szkolne. W ramach programu, najczęściej i najchętniej młodzież uczestniczyła w zajęciach kulinarnych, na których przygotowywano zdrowe posiłki (np. kanapki, surówki i sałatki owocowo-warzywne), a

następnie odbywała się wspólna degustacja tych potraw. Ww. działania wspierali rzeczowo i finansowo dyrektorzy szkół, rodzice, władze gminne lub osoby prywatne. Podczas realizacji programu współpracowano także z pracownikami HŻŻiPU PSSE w Chodzieży. Partnerem programu było Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności”.

Zdjęcia nr 14 i 15. Realizacja programu „Trzymaj Formę” w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Chodzieży. Po prawej zajęcia warsztatowe dla młodzieży przeprowadzone przez pracownika OZ i PZ PSSE

4. Profilaktyka HIV/AIDS

W ramach realizacji projektu Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra HIV, przeprowadzono szkolenie z zakresu profilaktyki HIV/AIDS dla 16 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Projekt polega na edukacji rówieśniczej na temat HIV/AIDS. Zdobyta za pośrednictwem szkolenia wiedzę, młodzież przekazywała swoim rówieśnikom w szkole, w domu, na prywatkach i innych spotkaniach. Liderzy Zdrowia zorganizowali również obchody Światowego Dnia AIDS. Projekt Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra HIV cieszy się od kilku lat dużym zainteresowaniem młodzieży.

Zdjęcia nr 16 i 17. Szkolenie Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV, PSSE w Chodzieży, 6.06.2013r.

Innowacyjnym przedsięwzięciem była wojewódzka akcja Bezpieczne Walentynki, organizowana dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych z okazji Dnia Zakochanych – 14 lutego. Działanie to przeprowadzono dwukrotnie w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży. Z tej okazji uczniowie przygotowali koncert pt. „Wszystkie barwy miłości”, natomiast pracownik OZiPZ przeprowadził wykład dla uczniów dotyczący problematyki HIV/AIDS. Przeprowadzono także dystrybucję ulotek i załączek przygotowanych specjalnie na tę akcję.

Zdjęcia nr 18 i 19. Akcja Bezpieczne Walentynki propagująca profilaktykę HIV/AIDS w Ze-spole Szkół Ponadgimnazjalnych im. H. Cegielskiego w Chodzieży, 14 lutego, 2013r.

Z inicjatywy WSSE w Poznaniu przeprowadzono konkurs na logo „Nie daj szansy AIDS”. Adresatami konkursu byli uczniowie gimnazjum. Na etap powiatowy wpłynęły do PSSE 2 prace. Zwycięzcy konkursu otrzymali nagrody, dyplomy i upominki, które ufundował PPIS w Chodzieży. Uczestnicy etapu powiatowego otrzymali z WSSE w Poznaniu zaproszenia na finał wojewódzkiego konkursu organizowanego tradycyjnie w Multikinie w Poznaniu. W ramach Obchodów Światowego Dnia AIDS – 1 grudnia, podobnie, jak w latach ubiegłych współpracowano głównie z Młodzieżowymi Liderami Zdrowia kontra HIV ze szkół ponadgimnazjalnych powiatu. Przeprowadzili oni w swoich szkołach takie działania edukacyjne jak: prelekcje, prezentacje multimedialne, punkty informacyjne, ekspozycje i dystrybucje materiałów edukacyjnych. W szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych odbyły się wykłady dotyczące profilaktyki HIV/AIDS, które przeprowadził PPIS w Chodzieży

Wszystkie wyżej wymienione działania w zakresie profilaktyki HIV/AIDS łączono, tak, jak każdego roku z dystrybucją materiałów edukacyjnych, m. in. plakatów, ulotek, zakładdek, komiksów, broszur i prezerwatyw. PSSE w Chodzieży otrzymała te materiały z WSSE w Poznaniu i Krajowego Centrum ds. AIDS. Ilość tych materiałów jest w dalszym ciągu zbyt mała w stosunku do zapotrzebowania na nie, dlatego działania z zakresu HIV/AIDS były realizowane w ograniczonym zasięgu. W dalszym ciągu brakuje filmów edukacyjnych dotyczących aktualnej problematyki HIV/AIDS.

5. Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia

W 2013 roku Światowy Dzień Zdrowia przebiegał pod hasłem „*Zdrowe bicie serca*”. Na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono artykuł poświęcony temu zagadnieniu oraz zamieszczono regulamin konkursu (krzyżówki) pt. „*Zdrowe bicie serca*”, zainicjowany przez WSSE w Poznaniu. Ponadto przeprowadzono wykład i dystrybucję materiałów edukacyjnych dla lokalnej społeczności.

II. Programy wojewódzkie

1. Program „Moje Dziecko Idzie do Szkoły”

Programem, który realizowany jest od wielu już lat, objęto dzieci z 19 zerówek oraz ich rodziców, a głównym jego celem była poprawa stanu zdrowia dzieci rozpoczynających naukę w szkole. Nauczyciele, przy użyciu bardzo różnorodnych form edukacji realizowali wśród dzieci i rodziców bloki tematyczne dotyczące m. in.: racjonalnego odżywiania, profilaktyki zatruc pokarmowych, higieny jamy ustnej i profilaktyki próchnicy zębów, przeciwdziałania wadom postawy, ochrony wzroku; wczesnej interwencji logopedycznej oraz bezpiecznej drogi do szkoły i domu. PSSE wyposażyło wszystkie dzieci, rodziców oraz nauczycieli w materiały edukacyjne dotyczące programu. Podczas realizacji programu przedszkola

współpracowały m. in. z Komendą Powiatową Policji i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Chodzieży, Nadleśnictwem w Podaninie i Strażą Pożarną.

Zdjęcia nr 20 i 21. Zajęcia propagujące racjonalne odżywianie. Przedszkole Samorządowe w Margoninie, 29.10.2013r.

2. Projekt „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy”

Działaniami objęto dzieci z zerówek wraz z rodzicami w 19 przedszkolach powiatu i uczniów w 6 gimnazjach wraz z rodzicami. Bezpośrednim celem projektu jest zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży narażonych na nadwagę, otyłość i choroby dietozależne na terenie województwa wielkopolskiego, a celem ogólnym jest poprawa stanu zdrowia populacji dzieci i młodzieży w Polsce. Projekt ten jest spójny z programem „Trzymaj Formę”.

Zdjęcie nr 22. Festyn prozdrowotny przeprowadzony w ramach Projektu „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy” w Przedszkolu Samorządowym w Budzynie, 31 września 2013r.

W ramach realizacji projektu przeprowadzono:

- szkolenie dla młodzieży gimnazjalnej na temat racjonalnego odżywiania i aktywności fizycznej
- konkurs plastyczny dla gimnazjalistów pod hasłem Bądźmy Zdrowi
- festyn prozdrowotny w przedszkolu dla łącznej grupy 110 dzieci.

Zdjęcie nr 23. Szkolenie w ramach Projektu „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy” przeprowadzone przez PIS w Chodzieży – lek. med. Wiesławę Dominiak, Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie, 22 listopada 2013r.

III. Programy lokalne i inne przedsięwzięcia

1. Przeciwdziałanie stosowaniu tzw. dopalaczy

Działanie to było skierowane do młodzieży, rodziców i nauczycieli ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a jego celem było zapobieganie stosowaniu niebezpiecznych dopalaczy, poprzez zwiększenie wiedzy i świadomości młodych ludzi i ich rodziców na temat skutków zdrowotnych zażywania tych środków. Do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych powiatu przekazano ulotki dla młodzieży pt. „Biorąc nie jesteś sobą” i ulotki dla rodziców pt. „Uwaga rodzice”. Na rzecz działań edukacyjnych dotyczących dopalaczy, Stowarzyszenie Bezpieczny Powiat zakupiło dla PSSE płytę DVD z filmem pt. „Dopalacze”.

2. Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Celem programu było zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę, a jego adresatami była młodzież ze szkół ponadgimnazjalnych wraz z rodzicami. Program realizowano przy współpracy WSSE i wdrożono do wszystkich 4 szkół ponadgimnazjalnych w powiecie. Działania edukacyjne prowadziły pielęgniarki szkolne, przy pomocy materiałów edukacyjnych przekazanych z PSSE.

3. Mistrzostwa Pierwszej Pomocy Przedmedycznej

Głównym organizatorem przedsięwzięcia był PCK - Zarząd Rejonowy w Chodzieży. PSSE w Chodzieży współorganizowała etap powiatowy.

Zdjęcia nr 24 i 25. Mistrzostwa Pierwszej Pomocy Przedmedycznej, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Chodzieży, 11.05.2013r.

W mistrzostwach wzięło udział 30 uczniów z 3 szkół ponadgimnazjalnych. Pracownicy PSSE w Chodzieży byli członkami jury. Mistrzostwa odbyły się w dniu 11 maja. PPIS w Chodzieży ufundował dla zwycięzców 1 nagrodę książkową.

4. Badania mammograficzne w mammobusie

W 2013 roku przeprowadzono akcję badań 5-krotnie: 8 stycznia, 5 marca, 27 czerwca, 2 sierpnia, 14 października i 9 grudnia. W zakresie rozpropagowania akcji współpracowano z władzami lokalnymi, Urzędami Miast i Gmin, zakładami opieki zdrowotnej, zakładami pracy, parafiami z terenu powiatu oraz mediami lokalnymi. Badania mammograficzne wykonano łącznie u 289 kobiet, głównie w wieku 50-69 lat. Z analizy wyników badań mammograficznych otrzymywanych każdego roku z Ośrodka OPEN, wynika, iż średnio w powiecie chodzieskim na 100 przebadanych kobiet wykrywany jest 1 przypadek raka piersi. Kobiety, u których wykryto zmiany chorobowe mają zapewnioną przez Ośrodek OPEN dalszą diagnostykę i ewentualnie leczenie.

Partnerami przedsięwzięcia byli: Ośrodek Profilaktyki i Epidemiologii Nowotworów „OPEN” w Poznaniu, Społeczna Fundacja „Ludzie Dla Ludzi” w Poznaniu, Burmistrz Miasta Chodzieży oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Chodzieży.

Od kilku lat badania mammograficzne cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkank powiatu, w związku z tym przedsięwzięcie będzie kontynuowane w 2014 roku.

5. Profilaktyka chorób zakaźnych

Na stronie internetowej PSSE zamieszczono: ulotkę GIS pt. Jak chronić się przed grypą; informacje z WSSE w Poznaniu dotyczące grypy oraz artykuł własny PSSE - „Profilaktyka zakażeń meningokokowych”. Do szkół i przedszkoli (łącznie do 31 placówek): przesłano e-mailem ulotkę o grypie; ulotkę własną PSSE dotyczącą grypy A(H1N1); artykuł GIS „Treści merytoryczne i metodyczne dotyczące profilaktyki grypy sezonowej i nowej grypy A(H1N1)” oraz artykuł własny PSSE - „Profilaktyka zakażeń meningokokowych”.

Pracownik ds. OZ i PZ przeprowadził wykład na temat profilaktyki chorób zakaźnych, w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Chodzieży, dla jego podopiecznych.

We współpracy z pracownikami epidemiologii, nagłośniono Europejski Tydzień Szczepień (22-27.04). Informację na ten temat przesłano e-mailem do 32 instytucji (szkół wszystkich typów, urzędów, podmiotów leczniczych i gazet lokalnych) oraz zamieszczono na stronie internetowej PSSE.

6. Akcja „Bezpieczne Lato”

Do 3 gazet lokalnych przekazano komunikat GIS pt. Zasady bezpieczeństwa podczas upałów. Komunikat opublikowano w 1 gazecie. Natomiast na stronie internetowej PSSE zamieszczono artykuł własny pracownika ds. OZ i PZ pt. Bezpieczne lato - bezpieczne wakacje!.

WNIOSKI

1. Największym powodzeniem cieszą się programy profilaktyczne realizowane w przedszkolach.
2. Programy profilaktyczne są akceptowane, przyjmowane i realizowane z większym zaangażowaniem przez realizatorów, zwłaszcza w szkołach i przedszkolach, jeśli wsparte są dostateczną ilością różnorodnych materiałów edukacyjnych. Niestety, ich ilość nie jest wystarczająca
3. W dalszym ciągu brakuje materiałów edukacyjnych takich, jak filmy edukacyjne i literatura. Oferty w tym zakresie, przekazywane przez różne firmy czy dystrybutorów są zbyt kosztowne, natomiast filmy edukacyjne znajdujące się w zasobach PSSE są już bardzo zużyte (są to filmy na kasetach VHS, a ich treści są nieaktualne). Większe nakłady finansowe oraz większa ilość materiałów edukacyjnych znacznie ułatwiłyby realizację zadań z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.
4. Pożądane są programy profilaktyczne kierowane do osób dorosłych w zakresie zapobiegania chorobom cywilizacyjnym (np. cukrzycy czy nadciśnieniu tętniczemu).

5. Program „Trzymaj Formę” i inne podobne tematycznie programy należy systematycznie realizować, gdyż w dalszym ciągu zdobyta przez młodzież wiedza na temat racjonalnego odżywiania i wpływu aktywności fizycznej na zdrowie nie jest stosowana w praktyce.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu:

Zdjęcie nr	Tytuł	Autor/źródło
1.	<i>Kompleks zjeżdżalni na plaży w Margoninie</i>	<i>Strona interentowa</i>
2.	<i>Przystanek autobusowy w Margoninie</i>	<i>Dariusz Górka-Zakład Gospodarki Komunalnej w Margoninie</i>
3.	<i>Dworzec PKP po remoncie w roku 2013</i>	<i>Strona interentowa</i>
4.	<i>Supermarket INTERMARCHE, ul. Wyszyńskiego 1a, 64-800 Chodzież</i>	<i>Strona interentowa</i>
5.	<i>Supermarket INTERMARCHE, ul. Wyszyńskiego 1a, 64-800 Chodzież</i>	<i>Strona interentowa</i>
6.	<i>Firma LUMAG Sp. z o.o. w Budzynie</i>	<i>Strona interentowa</i>
7.	<i>Zwycięski exlibris, praca Dominika Wypchło z Zespołu Szkół im. W. Reymonta w Lipiej Górze</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
8.	<i>Zajęcia w ramach programu „Nie pal przy mnie proszę”, Zespół Szkół w Lipiej Górze</i>	<i>Wioletta Żak, Zespół Szkół w Lipiej Górze</i>
9.	<i>Zajęcia warsztatowe z młodzieżą podczas szkolenia Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń, w Zespole Szkół Licealno-Gimnazjalnych w Ratajach, 5.11.2013r.</i>	<i>Ina Łapacz, PSSE w Wągrowcu</i>
10.	<i>Przedstawiciele Koalicji Lokalnej na rzecz realizacji Projektu „Odświeżamy nasze miasta. Tobacco Free Cities. (TOB3CIT)”, 4.12.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
11.	<i>Realizacja projektu „Odświeżamy nasze miasta. Tobacco Free Cities (TOB3CIT)”- Lokalna Kampania Społeczna na Rynku Chodzieskim, podczas Akcji ZDROWA SOBOTA, w dniu 31.08.2013r. (po lewej) oraz szkolenie dla pracowników w zakładzie KABAT Sp. J. w Budzynie, w dniu 9.09.2013r. (po prawej.)</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
12.	<i>Realizacja projektu „Odświeżamy nasze miasta. Tobacco Free Cities (TOB3CIT)”- Lokalna Kampania Społeczna na Rynku Chodzieskim, podczas Akcji ZDROWA SOBOTA, w dniu 31.08.2013r. (po lewej) oraz szkolenie dla pracowników w zakładzie KABAT Sp. J. w Budzynie, w dniu 9.09.2013r. (po prawej)</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
13.	<i>Event, przeprowadzony w ramach realizacji Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoak-</i>	<i>Bartosz Pilich, PSSE w Chodzieży</i>

	<i>tywnych oraz z okazji. Światowego Dnia Rzucania Palenia, Supermarket INTERMARCHE w Chodzieży, 14.11.2013r.</i>	
14.	<i>Realizacja programu „Trzymaj Formę” w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Chodzieży. Po prawej zajęcia warsztatowe dla młodzieży przeprowadzone przez pracownika OZ i PZ PSSE</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
15.	<i>Realizacja programu „Trzymaj Formę” w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Chodzieży. Po prawej zajęcia warsztatowe dla młodzieży przeprowadzone przez pracownika OZ i PZ PSSE.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
16.	<i>Szkolenie Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV, PSSE w Chodzieży, 6.06.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
17.	<i>Szkolenie Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV, PSSE w Chodzieży, 6.06.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
18.	<i>Akcja Bezpieczne Walentynki propagująca profilaktykę HIV/AIDS w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. H. Cegielskiego w Chodzieży, 14 lutego, 2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
19.	<i>Akcja Bezpieczne Walentynki propagująca profilaktykę HIV/AIDS w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. H. Cegielskiego w Chodzieży, 14 lutego, 2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
20.	<i>Zajęcia propagujące racjonalne odżywianie. Przed-szkole Samorządowe w Margoninie, 29.10.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
21.	<i>Zajęcia propagujące racjonalne odżywianie. Przed-szkole Samorządowe w Margoninie, 29.10.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
22.	<i>Festyn prozdrowotny przeprowadzony w ramach Pro-jektu „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy” w Przedszkolu Samorządowym w Budzynie, 31 września 2013r.</i>	<i>Pracownik Przedszkola Samo-rządowego w Budzynie</i>
23.	<i>Szkolenie w ramach Projektu „Bądźmy zdrowi – wie-my, więc działamy” przeprowadzone przez PIS w Cho-dzieży– lek. med. Wiesławę Dominiak, Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie, 22 listopada 2013r.</i>	<i>Pracownik Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie</i>
24.	<i>Mistrzostwa Pierwszej Pomocy Przedmedycznej, Miej-ski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Chodzieży, 11.05.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>
25.	<i>Mistrzostwa Pierwszej Pomocy Przedmedycznej, Miej-ski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Chodzieży, 11.05.2013r.</i>	<i>Małgorzata Ferfet, PSSE w Chodzieży</i>

Opracowano w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży.